

แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

คำนำ

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางการผลิตที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยอาหารของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกระแสโลกในปัจจุบัน รัฐบาลได้เห็นความสำคัญในการผลักดันเรื่องนี้ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551-2554

การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคการศึกษา ก่อนนำเสนอคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ฯ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2559 และให้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2560

ต่อมาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ได้มีการประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ในราชกิจจานุเบกษา เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนให้สอดคล้องและบูรณาการกัน นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 ได้มีการประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และต้องปฏิบัติตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีการถ่ายทอดแผนลงมาในแต่ละระดับ และต้องกำหนดตัวชี้วัดที่มีความสอดคล้องกัน ดังนั้น คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ จึงได้มีการทบทวน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564” ไปสู่ “แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565” โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อปรับปรุงแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ รวมถึงกรอบระยะเวลา ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับประเทศอื่น ๆ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีความยั่งยืนต่อไป

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

มิถุนายน 2563

บทสรุปผู้บริหาร

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2560 เห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนากษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 ต่อมาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ได้มีการประกาศยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ในราชกิจจานุเบกษา เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน และเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 ได้มีการประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานใช้ประกอบการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้อง และกำหนดตัวชี้วัดที่มีความสอดคล้องกัน รวมถึงในช่วงเดือนธันวาคม 2562 เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19) จึงได้มีการทบทวนและปรับเปลี่ยนชื่อ “ยุทธศาสตร์การพัฒนากษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564” เป็น “แผนปฏิบัติการด้านกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560 – 2565” โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อปรับปรุงแนวทางการพัฒนากษตรอินทรีย์ รวมถึงกรอบระยะเวลา ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมถึงสอดคล้องกับการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ (New Normal) โดยมีสาระสำคัญตามรายละเอียดดังนี้

1) กรอบแนวคิด

(1) การพัฒนากษตรอินทรีย์ ดำเนินการภายใต้พื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสมดุลพอประมาณ มีเหตุมีผล และภูมิคุ้มกัน สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละพื้นที่และวิถีชีวิตดั้งเดิม เป็นการพัฒนาตามลำดับขั้น

(2) แนวทางดำเนินงานในการพัฒนากษตรอินทรีย์ มี 2 แนวทางคือ 1) การพัฒนากษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้าน ที่เป็นระบบการผลิตเพื่อพึ่งตนเองเป็นหลักและยึดตามวิถีธรรมชาติ และ 2) การพัฒนากษตรอินทรีย์ให้ได้การรับรองตามมาตรฐาน โดยเน้นการเทียบเคียงมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองที่เท่าเทียมในระดับสากล รวมถึงการสร้างตราสินค้ากษตรอินทรีย์ไทยให้เป็นที่ยอมรับ

(3) การพัฒนาบุคลากรด้านกษตรอินทรีย์ ทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และเกษตรกร ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องเรื่องอินทรีย์ (Smart Farmer) กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง (Smart Group) และการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการกษตรอินทรีย์ (Smart Enterprise)

(4) การสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคสินค้ากษตรอินทรีย์

(5) การจัดทำฐานข้อมูลกษตรอินทรีย์ ให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด

- (6) การวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีทางเลือกด้านเกษตรอินทรีย์ และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ครอบคลุมการศึกษาและวิจัยปัจจัยการผลิต โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีต่าง ๆ
- (7) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเกษตรอินทรีย์ โดยส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากร ให้สามารถดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (8) การสร้างและพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ รวมถึงการสร้างระบบตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบ One Stop Service
- (9) การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจ ระหว่างผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง (Cluster) เชื่อมโยงธุรกิจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น
- (10) แสวงหาแหล่งทุนเพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และรักษาสภาพความเป็นอินทรีย์ โดยให้การสนับสนุนเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์รวมถึงผู้ประกอบการในรูปแบบต่าง ๆ
- (11) การกำหนดให้มีกลไกกำกับดูแลที่เชื่อมโยงทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ อย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนกระบวนการทำงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ร่วมกันระหว่างภาครัฐกับเครือข่ายเกษตรกร ชุมชน ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

2) วิสัยทัศน์

“ประเทศไทยเป็นผู้นำเกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคอาเซียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ภายในปี 2565”

3) พันธกิจ

- (1) สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ อย่างเป็นระบบและสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม
- (2) สนับสนุนให้มีโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์
- (3) ส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดีในประเทศ
- (4) ส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศ ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) การประชาสัมพันธ์และพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ทั้งการผลิต การแปรรูป การตลาด การบริการ ให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพากัน อย่างยั่งยืน
- (5) ส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และระบบโลจิสติกส์ ทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ
- (6) พัฒนามาตรฐาน และระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

4) เป้าหมายและตัวชี้วัด

- (1) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 1.3 ล้านไร่ ภายในปี 2565
- (2) มีจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 80,000 ราย ภายในปี 2565
- (3) อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์เฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี

5) ประเด็นการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ส่งเสริมการวิจัย พัฒนานวัตกรรม ฐานข้อมูล และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

- เป้าหมายและตัวชี้วัด**
- (1) ผลงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปต่อยอดในเชิงนโยบายเชิงสาธารณะ และเชิงพาณิชย์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี
 - (2) ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่จัดทำขึ้นมีผู้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี
 - (3) ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ต่อปี

- ประเด็นย่อย**
- 1.1 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์
 - 1.2 พัฒนาฐานข้อมูลด้านเกษตรอินทรีย์
 - 1.3 พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 พัฒนาการผลิตและการบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์

เป้าหมายและตัวชี้วัด พื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ต่อปี (ปี 2563-2565)

- ประเด็นย่อย**
- 2.1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการผลิตเกษตรอินทรีย์
 - 2.2 บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิต

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 พัฒนาการตลาด การบริการ และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

- เป้าหมายและตัวชี้วัด**
- (1) ตลาดเกษตรอินทรีย์ (Organic Market) ที่ได้มาตรฐานอย่างน้อยจังหวัดละ 1 แห่ง
 - (2) จำนวนเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร เข้าสู่ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20 ต่อปี
 - (3) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 35 ต่อปี

- ประเด็นย่อย**
- 3.1 พัฒนาตลาดสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์
 - 3.2 ผลักดันมาตรฐานและระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์
 - 3.3 การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์สู่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

6) การขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

กลไกการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ในระดับต่าง ๆ โดยกำหนดให้มีองค์ประกอบจากทุกภาคส่วนอย่างสมดุล

- (1) คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ
- (2) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ
- (3) คณะทำงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของจังหวัด

7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง สำนักนายกรัฐมนตรี สภาเกษตรกรแห่งชาติ สถาบันเกษตรกร ภาควิชาพืชสวน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และภาคเอกชน

สารบัญ (ต่อ)

เอกสารอ้างอิง	39
ภาคผนวก	
1. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 11 เมษายน 2560 เรื่อง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.2560-2564	40
2. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 ตุลาคม 2562 เรื่อง คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)	45
3. คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่)	47
4. การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในช่วงยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 (ก่อนทบทวนแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565)	49
4.1 สารสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564	49
4.2 ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ในช่วงปีงบประมาณ 2560-2562	52
4.3 การประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ระยะครึ่งยุทธศาสตร์ฯ)	58

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	พื้นที่เกษตรอินทรีย์ของโลก ปี 2557-2561 (จำแนกตามกลุ่มประเทศ)	14
ตารางที่ 2	สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มประเทศ ปี 2560-2561	15
ตารางที่ 3	พื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำแนกตามประเทศ ปี 2557-2561	16
ตารางที่ 4	พื้นที่เกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคเอเชีย จำแนกตามประเทศ ปี 2560-2561	17
ตารางที่ 5	มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก ปี 2560-2561	19
ตารางที่ 6	พื้นที่เกษตรอินทรีย์และจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ของไทย ปี 2560-2562	21
ตารางที่ 7	การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ปี 2561-2562	22
ตารางที่ 8	การส่งออกข้าวอินทรีย์ของประเทศไทย ปี 2561-2562	23
ตารางที่ 9	การส่งออกผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง และสินค้าเกษตรอินทรีย์อื่น ๆ ของประเทศไทยปี 2561-2562	24

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์	37
ภาพที่ 2	แผนผังแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565	38

1. บทนำ

เกษตรอินทรีย์ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางการผลิตที่สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศ สร้างความมั่นคงด้านอาหาร และมีความปลอดภัยต่อสุขภาพของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ดังนั้น รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ โดยได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551-2554 และมีการขยายเวลาของแผนยุทธศาสตร์ไปถึงปี 2555 โดยแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการผลิตตามวิถีพื้นบ้าน สามารถพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานในเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ และเพื่อให้การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2554 เห็นชอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ที่มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั่วประเทศ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ดังกล่าว เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2559 และให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2560 โดยมีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาค ด้านการผลิต การบริโภค การค้าสินค้าและการบริการเกษตรอินทรีย์ ที่มีความยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล” ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการผลิตสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการตลาดสินค้าและบริการ และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และยุทธศาสตร์ที่ 4 การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติฉบับนี้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาที่สำคัญของประเทศ ทั้งนี้ ในกระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ ได้มีการจัดตั้งกลไกการขับเคลื่อนทั้งระดับประเทศและระดับจังหวัด ประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ และคณะทำงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ระดับจังหวัด โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา เกษตรกร และผู้บริโภค เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติให้ไปสู่วิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้

ต่อมาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ได้มีการประกาศยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ในราชกิจจานุเบกษา เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนให้สอดคล้องและบูรณาการกัน นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 ได้มีการประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และต้องปฏิบัติตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีการถ่ายทอดแผนลงมาในแต่ละระดับ และต้องกำหนดตัวชี้วัดที่มีความสอดคล้องกัน รวมถึงในช่วงเดือนธันวาคม 2562 เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19) จึงได้มีการทบทวน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ แห่งชาติพ.ศ. 2560-2564” เป็น “แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565” โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อปรับปรุงแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ รวมถึงกรอบระยะเวลา ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมถึงสอดคล้องกับการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ (New Normal) เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

1.1 ความหมายของเกษตรอินทรีย์

1.1.1 สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movement: IFOAM) ซึ่งเป็นเครือข่ายขององค์กรด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศ ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ว่า “Organic agriculture is a production system that sustains the health of soils, ecosystems and people. It relies on ecological processes, biodiversity and cycles adapted to local conditions, rather than the use of inputs with adverse effects. Organic agriculture combines tradition, innovation and science to benefit the shared environment and promote fair relationships and a good quality of life for all involved.” ซึ่งหมายถึง “ระบบการผลิตที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสุขภาพดิน ระบบนิเวศ และผู้คน เกษตรอินทรีย์พึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพและวงจรธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ แทนที่จะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีผลกระทบทางลบ เกษตรอินทรีย์ผสมผสานองค์ความรู้พื้นบ้าน นวัตกรรม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เป็นธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนและสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง” อ้างอิง: มติที่ประชุมใหญ่ IFOAM มิถุนายน 2551 อิตาลี (ที่มา: มูลนิธิสายใยแผ่นดิน)

1.1.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ให้คำนิยามเกษตรอินทรีย์ไว้ในประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิต การแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (มกษ. 9000 เล่ม 1-2552) ดังนี้ “เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุพิษจากการสังเคราะห์และไม่ใช้พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลง

พันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน”

1.1.3 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551-2554
ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ หมายถึง การเกษตรที่ใช้หลักการพึ่งพิงความสมดุลตามธรรมชาติ อย่างเป็นองค์รวม เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดระบบนิเวศการเกษตรที่ยั่งยืน สามารถให้ผลผลิตที่ดีในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องยั่งยืน ผสมผสานระบบการเกษตรทุกระบบที่ส่งเสริมและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ โดยใช้หลักการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเกษตรให้เกิดการผสมผสานเกื้อกูลกันและกันอย่างเป็นองค์รวม มีการหมุนเวียนใช้ทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกระบบนิเวศที่เป็นไปตามหลักการอินทรีย์ และใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นชีวภัณฑ์และสารอินทรีย์ที่ได้จากสิ่งมีชีวิต รวมทั้งสารอินทรีย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ปฏิเสธการใช้ปัจจัยที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ รวมทั้งพันธุ์ที่ผ่านการปรับเปลี่ยนทางพันธุกรรม

ตามที่ความหมายของเกษตรอินทรีย์จากหลายองค์กรที่มีความสอดคล้องกันดังกล่าว ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ได้ยึดความหมายเกษตรอินทรีย์ตามประกาศมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุพิษจากการสังเคราะห์และไม่ใช้พืช สัตว์หรือจุลินทรีย์ ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน

1.2 ความสำคัญของเกษตรอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์มีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม ที่มีความปลอดภัยทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค รวมทั้งระบบนิเวศวิทยา สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1.2.1 ด้านสุขภาพของผู้บริโภค ปัจจุบันผู้บริโภคได้ตระหนักถึงปัญหาการเจ็บป่วยจากการบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัย เช่น โรคมะเร็ง โรคไต เป็นต้น เนื่องจากมีการตกค้างของยาฆ่าแมลง ยาปฏิชีวนะ และสารเคมี ทำให้ผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงทัศนคติและให้ความสำคัญต่อการบริโภค โดยเลือกซื้ออาหารที่เชื่อว่ามีความปลอดภัย เช่น อาหารที่ผลิตตามแนวทางของเกษตรอินทรีย์หรือแนวทางธรรมชาติมากขึ้น

1.2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม เริ่มต้นจากความพยายามในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม และขยายสู่ความสนใจในเรื่องผลกระทบของเกษตรที่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่มีต่อทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เช่น ความเสื่อมโทรมของดิน การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การเกิดมลพิษ และสภาวะโลกร้อน

1.2.3 ทางเลือกในการทำเกษตรกรรมแบบปลอดภัยของผู้ผลิต เพื่อหลีกเลี่ยงพ้นจากวัฏจักรเกษตรที่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม รวมถึงต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดแนวคิดของการหาทางเลือก เพื่อทำการเกษตรในรูปแบบที่เรียกกันว่า เกษตรธรรมชาติ เกษตรปลอดสารพิษ เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร และเกษตรสีเขียว (Green Agriculture)

1.2.4 การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สืบเนื่องจากการผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีการจัดการระบบนิเวศที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ที่อาจก่อให้เกิดผลเสีย ต่อสภาพแวดล้อม รวมถึง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ ซึ่งประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้ผลิต และส่งออกอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีความเหมาะสมและมีศักยภาพที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหาร ระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ

1.3 หลักการเกษตรอินทรีย์

สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) กำหนดหลักการที่สำคัญของการผลิตเกษตรอินทรีย์ 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ (Health) ด้านนิเวศวิทยา (Ecology) ด้านความเป็นธรรม (Fairness) และด้านการดูแลเอาใจใส่ (Care) (ที่มา: มูลนิธิสายใยแผ่นดิน) รายละเอียดของหลักการ 4 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ด้านสุขภาพ (Health) เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับสุขภาพ อย่างเป็นองค์รวมของดิน พืช สัตว์ มนุษย์ และโลก

1) สุขภาวะของสิ่งมีชีวิตแต่ละปัจเจกและของชุมชน เป็นหนึ่งเดียวกันกับสุขภาวะของระบบนิเวศ การที่ผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์จะทำให้พืชพรรณแข็งแรง มีสุขภาวะที่ดี ส่งผลต่อสัตว์เลี้ยงและมนุษย์ที่อาศัยพืชพรรณเหล่านั้นเป็นอาหาร

2) สุขภาวะเป็นองค์รวมและเป็นปัจจัยที่สำคัญของสิ่งมีชีวิต การมีสุขภาวะที่ดีไม่ใช่การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ แต่รวมถึงภาวะแห่งความเป็นอยู่ที่ดีของกายภาพ จิตใจ สังคม และสภาพแวดล้อม โดยรวม ความแข็งแรง ภูมิคุ้มกัน และความสามารถในการฟื้นตัวจากความเสื่อมถอยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสุขภาวะที่ดี

3) บทบาทของเกษตรอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตในไร่นา การแปรรูป การกระจายผลผลิต หรือการบริโภค ต่างก็มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตทั้งปวง ตั้งแต่สิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็กสุดในดินจนถึงตัวมนุษย์เราเอง เกษตรอินทรีย์จึงมุ่งที่จะผลิตอาหารที่มีคุณภาพสูง และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อสนับสนุนให้มนุษย์ได้มีสุขภาวะที่ดีขึ้น ดังนั้นเกษตรอินทรีย์จึงเลือกที่จะปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เวชภัณฑ์สัตว์ และสารปรุงแต่งอาหาร ที่อาจมีอันตรายต่อสุขภาพ

1.3.2 ด้านนิเวศวิทยา (Ecology) เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของระบบนิเวศวิทยา และวัฏจักรแห่งธรรมชาติ การผลิตการเกษตรจะต้องสอดคล้องกับวิถีแห่งธรรมชาติ และช่วยทำให้ระบบ และวัฏจักรธรรมชาติเพิ่มพูนและยั่งยืนมากขึ้น

1) หลักการเกษตรอินทรีย์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบนิเวศที่มีชีวิต ดังนั้น การผลิต การเกษตรจึงต้องพึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยาและวงจรของธรรมชาติ โดยการเรียนรู้และสร้าง ระบบนิเวศให้เหมาะสมกับการผลิตแต่ละชนิด ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของการปลูกพืช เกษตรกรจะต้อง ปรับปรุงดินให้มีชีวิต หรือในการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะต้องใส่ใจกับระบบนิเวศโดยรวมของฟาร์ม หรือ ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรกรต้องใส่ใจกับระบบนิเวศของบ่อเลี้ยง

2) การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ หรือแม้แต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่า จะต้องสอดคล้องกับ วัฏจักรและสมดุลทางธรรมชาติ แม้ว่าวัฏจักรธรรมชาติจะเป็นสากล แต่อาจจะมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นได้ ดังนั้น การจัดการเกษตรอินทรีย์จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขท้องถิ่น ภูมินิเวศ วัฒนธรรม และเหมาะสม กับขนาดของฟาร์ม เกษตรกรควรใช้ปัจจัยการผลิตและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการใช้ซ้ำ การหมุนเวียน เพื่อที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน

3) ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ควรสร้างสมดุลของนิเวศการเกษตร โดยการออกแบบระบบการทำฟาร์ม ที่เหมาะสม การฟื้นฟูระบบนิเวศท้องถิ่น และการสร้างความหลากหลายทั้งทางพันธุกรรมและกิจกรรม ทางการเกษตร ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ควรช่วยกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งในแง่ของภูมินิเวศ สภาพบรรยากาศ นิเวศท้องถิ่น ความหลากหลาย ทางชีวภาพ อากาศ และน้ำ

1.3.3 ด้านความเป็นธรรม (Fairness) เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องอยู่บนความสัมพันธ์ที่มีความเป็นธรรม ระหว่างสิ่งแวดล้อมโดยรวมและสิ่งมีชีวิต ทั้งในระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และระหว่างมนุษย์กับสิ่งมีชีวิต โดยความเป็นธรรม ประกอบด้วย ความเท่าเทียม การเคารพ ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมในการรักษาโลก ที่เราอาศัยอยู่

1) ความสัมพันธ์ของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการบวนการผลิตและการจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ในทุกระดับ ควรมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรม ทั้งเกษตรกร คนงาน ผู้แปรรูป ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้า และ ผู้บริโภค ทุกคนควรได้รับโอกาสในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนช่วยในการรักษาอธิปไตยทางอาหาร โดยเกษตรอินทรีย์ควรมีเป้าหมายในการผลิตอาหารและผลผลิตการเกษตรที่เพียงพอ และมีคุณภาพที่ดี

2) การปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสภาพการเลี้ยง ให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการทางธรรมชาติของสัตว์ รวมทั้ง ดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่ของสัตว์ อย่างเหมาะสม

3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นำมาใช้ในการผลิตและการบริโภคควรจะต้อง ดำเนินการอย่างเป็นธรรม ทั้งทางสังคมและทางนิเวศวิทยา และต้องมีการอนุรักษ์ปกป้องให้กับคนรุ่นหลัง ได้แก่ ระบบการผลิต การจำหน่าย และการค้าผลผลิตเกษตรอินทรีย์จะต้องโปร่งใส มีความเป็นธรรม และมีการนำต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาเป็นต้นทุนการผลิตด้วย

1.3.4 ด้านการดูแลเอาใจใส่ (Care) การบริหารจัดการเกษตรกรอินทรีย์ ควรจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ เพื่อปกป้องสุขภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตตลอดจนสภาพแวดล้อม

1) เกษตรอินทรีย์เป็นระบบที่มีพลวัตและมีชีวิตในตัวเอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรอินทรีย์ควรดำเนินกิจการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต แต่ในขณะเดียวกันจะต้องระมัดระวังอย่าให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ จะต้องมีการประเมินผลกระทบอย่างจริงจัง และแม้แต่เทคโนโลยีที่มีการใช้อยู่แล้วก็ควรมีการทบทวนและประเมินผลอยู่ตลอด เนื่องจากมนุษย์เรายังไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างดีพอเกี่ยวกับระบบนิเวศการเกษตรที่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้น จึงต้องมีการดำเนินการด้วยความระมัดระวังและเอาใจใส่

2) ดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบต่อหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ การพัฒนาและการคัดเลือกเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในเกษตรกรอินทรีย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้มั่นใจว่าเกษตรกรอินทรีย์นั้นปลอดภัยและเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมีประสบการณ์จากการปฏิบัติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสมถ่ายทอดกันมา เกษตรกรและผู้ประกอบการควรมีการประเมินความเสี่ยง และเตรียมการป้องกันผลกระทบจากเทคโนโลยีที่นำมาใช้ และควรปฏิเสธเทคโนโลยีที่มีความแปรปรวนมาก การตัดสินใจเลือกเทคโนโลยีจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและระบบคุณค่าของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่อาจได้รับผลกระทบ และจะต้องมีการปรึกษาหารืออย่างโปร่งใสและมีส่วนร่วม

1.4 แนวคิดพื้นฐานของเกษตรกรอินทรีย์

มูลนิธิสายใยแผ่นดินได้ประมวลแนวคิดพื้นฐานของเกษตรกรอินทรีย์ คือ การทำเกษตรอินทรีย์ เน้นการผลิตที่สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ การอนุรักษ์ธรรมชาติและระบบนิเวศโดยการประยุกต์ใช้กลไกนิเวศธรรมชาติ ได้แก่ การหมุนเวียนธาตุอาหาร การสร้างความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความสัมพันธ์แบบสมดุลของสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย และการอนุรักษ์และฟื้นฟูนิเวศการเกษตร

1.4.1 การหมุนเวียนธาตุอาหาร อาศัยหลักการทางธรรมชาติ ด้วยการใช้อาหารพืชที่อยู่ในรูปของอินทรีย์วัตถุที่สามารถย่อยสลายได้โดยจุลินทรีย์ ซึ่งจะช่วยให้วงจรธาตุอาหารหมุนเวียนได้อย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างของการหมุนเวียนธาตุอาหารในแนวทางเกษตรกรอินทรีย์ที่สำคัญ คือ การใช้ปุ๋ยหมัก การคลุมดินด้วยอินทรีย์วัตถุ การปลูกพืชเป็นปุ๋ยพืชสด และการปลูกพืชหมุนเวียน

1.4.2 ความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดิน ถือเป็นหัวใจของเกษตรกรอินทรีย์ การทำเกษตรอินทรีย์นั้นเกษตรกรต้องนำอินทรีย์วัตถุมาคลุมหน้าดิน เช่น ฟาง ใบไม้ ซึ่งอินทรีย์วัตถุเหล่านี้จะกลายเป็นอาหารของสิ่งมีชีวิตและจุลินทรีย์ในดิน และการไม่ใช้สารเคมี เช่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยังเป็นการช่วยทำให้ดินสามารถฟื้นความอุดมสมบูรณ์ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้พืชที่ปลูกมีความแข็งแรง ต้านทานต่อโรคและแมลง รวมทั้งให้ผลผลิตสูงขึ้น

1.4.3 ความหลากหลายที่สัมพันธ์กันอย่างสมดุลในระบบนิเวศ การทำเกษตรอินทรีย์จะต้องหาสมดุลของการเพาะปลูกพืชที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชรวมหลายชนิดในเวลาเดียวกัน หรือเหลื่อมเวลากัน รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ การทำเกษตรที่หลากหลาย (เกษตรผสมผสาน) นับเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า และยังเป็นการลดความเสี่ยงภัยจากปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชระบาดอีกด้วย นอกจากนี้ การไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะมีส่วนช่วยให้ศัตรูธรรมชาติสามารถแสดงบทบาทในการควบคุมศัตรูพืช เป็นการสร้างสมดุลนิเวศการเกษตรอีกวิธีหนึ่ง

1.4.4 การอนุรักษ์และฟื้นฟูนิเวศการเกษตร ด้วยการปฏิเสธการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด เนื่องจากปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ทำลายสมดุลของนิเวศการเกษตร ส่งผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม และมีผลต่อสิ่งมีชีวิตทั้งที่อยู่บนผิวดินและใต้ดิน เช่น สัตว์ แมลง และจุลินทรีย์ ในกลไกธรรมชาติสิ่งมีชีวิตเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสมดุลของนิเวศการเกษตรให้มีความอุดมสมบูรณ์

1.4.5 การพึ่งพากลไกธรรมชาติในการทำเกษตร เกษตรอินทรีย์ตั้งอยู่บนปรัชญาแนวคิด การเกษตรที่ยั่งยืนต้องเป็นการเกษตรที่เป็นไปตามวิถีธรรมชาติ กลไกในธรรมชาติที่สำคัญต่อการทำเกษตรอินทรีย์ได้แก่ วงจรการหมุนเวียนธาตุอาหาร วงจรการหมุนเวียนของน้ำ การพึ่งพากันของสิ่งมีชีวิตอย่างสมดุลในระบบนิเวศ ทั้งในเชิงของการเกื้อกูล การพึ่งพา และห่วงโซ่อาหาร

ระบบนิเวศและกลไกตามธรรมชาติของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงสภาพเงื่อนไขของท้องถิ่นที่ตนเองทำการเกษตรอยู่ โดยการหมั่นสังเกตเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และทำการทดลอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อได้ใช้ประโยชน์จากกลไกธรรมชาติและสภาพนิเวศท้องถิ่นอย่างเต็มที่

1.4.6 การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต มุ่งให้เกษตรกรพยายามผลิตปัจจัยการผลิตด้วยตนเอง เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับนิเวศของท้องถิ่น และช่วยสร้างความมีเสถียรภาพและความยั่งยืนของระบบการผลิตในระยะยาว

1.5 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

1.5.1 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

1) **ภาครัฐ** โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย

- มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 1-2546) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ดำเนินการทบทวนมาตรฐานแล้ว เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2552 (มกษ.9000 เล่ม 1-2552) ฉบับทบทวน

- มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 2: ปศุสัตว์อินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 2-2554) มกอช. ดำเนินการทบทวนมาตรฐานแล้ว เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2561 (มกษ.9000 เล่ม 2-2561) ฉบับทบทวน
- มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 3: อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 3-2552)
- มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 4: ข้าวอินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 4-2553)
- มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 5: ปลาสดอินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 5-2553)
- มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 6: ผักอินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 6-2556)
- มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การเลี้ยงกุ้งทะเลระบบอินทรีย์ (มกษ.7413-2550)
- แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่าย ผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (มกษ.9000 เล่ม 1 (G)-2557)
- มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ไหมอินทรีย์ เล่ม 1: รังไหม แผ่นใยไหม และเส้นไหม (มกษ.8203 เล่ม 1-2560)

การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยตามมาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ.) เป็นการตรวจสอบและรับรองกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนจากฟาร์มจนถึงมือผู้บริโภค ตั้งแต่ระบบการผลิต การแปรรูป การบรรจุ การแสดงฉลาก และการจำหน่าย โดยหน่วยตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ ตาม พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มี 2 ประเภท ดังนี้

1.1) หน่วยตรวจสอบรับรองของภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ (Competent Authority) ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมการข้าว และกรมหม่อนไหม

1.2) หน่วยรับรอง (Certification Body) ที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน ต้องได้รับการรับรองจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรองระบบงาน (Accreditation Body)

การแสดงเครื่องหมายรับรองเกษตรอินทรีย์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดให้แสดงเครื่องหมาย Q บนฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สนับสนุนให้ใช้เครื่องหมาย Organic Thailand สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ควบคู่ไปกับเครื่องหมายรับรองตาม พ.ร.บ.มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

2) ภาคเอกชน

ภาคเอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทั้งในระดับที่สามารถส่งผลผลิตออกไปจำหน่ายต่างประเทศ และระดับท้องถิ่นที่จำหน่ายภายในประเทศ มีดังนี้

2.1) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จัดทำขึ้นโดยสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) ตามแนวทางมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขั้นพื้นฐานของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements: IFOAM) โดยการรับรองของสมาชิกสมาคม มกท. มาตั้งแต่ปี 2542 และต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงอีกหลายครั้ง มาตรฐานของ มกท. ครอบคลุมในเรื่องการผลิตพืชอินทรีย์ การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปผลิตภัณฑ์อินทรีย์ การเก็บผลิตผลจากธรรมชาติ การผลิตปัจจัยการผลิตเพื่อการค้า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ และรายการอาหารอินทรีย์ มกท. เป็นหน่วยงานที่รับรองเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการยอมรับและอยู่ในรายชื่อหน่วยรับรองเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรปตามมาตรฐาน EU ตั้งแต่ปี 2544 และสามารถส่งผลผลิตออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้

2.2) ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) เกิดขึ้นเนื่องจากเกษตรกรที่ผลิตสินค้าและจำหน่ายในท้องถิ่นมีความเห็นร่วมกับสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) และองค์กรท้องถิ่นอีกหลายแห่งว่า การตรวจสอบรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานอิสระจากภายนอกนั้น ไม่เหมาะกับเกษตรอินทรีย์ที่ต้องการขายผลผลิตในท้องถิ่นและเห็นว่าสมาชิกกลุ่มผู้ผลิต/ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตในท้องถิ่นด้วยตนเองได้ ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งและลดค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรองได้ด้วย

2.3) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) เป็นมาตรฐานระดับท้องถิ่น จัดตั้งโดยสถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นองค์กรเอกชน ร่วมกับองค์กรเกษตรกร ผู้บริโภค และนักวิชาการในจังหวัดเชียงใหม่ ทำการรับรองแปลงเกษตรอินทรีย์ ตั้งแต่ปี 2544 ซึ่งกระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ เกษตรกรผู้ผลิตต้องยื่นใบสมัครขอรับการตรวจสอบแปลงเกษตรต่อสำนักงานประสานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ และเมื่อผู้ขอได้รับการรับรองแล้วจะได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ “มอน.” ณ จุดจำหน่ายได้

2.4) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.) เป็นมาตรฐานระดับท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จังหวัดสุรินทร์ ตามแนวทางของการพัฒนางานเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดสุรินทร์ โดยยึดแนวทางการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานของ มกท. และ มกอช. โดยมีมาตรฐานครอบคลุมเฉพาะในเรื่องการผลิตพืช สัตว์อินทรีย์ การจัดการเก็บเกี่ยวการแปรรูปผลิตภัณฑ์อินทรีย์ และปัจจัยการผลิต

2.5) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.) พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ร่วมกับชุมชนและเกษตรกรเป็นมาตรฐานเฉพาะกลุ่มที่ใช้ตรวจรับรองผู้สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ ในสังกัด

สถาบันเศรษฐกิจพอเพียงเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์เท่านั้น โดยทางกลุ่มได้ใช้มาตรฐานนี้เป็นมาตรการพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพื่อความพอเพียง มั่งคั่ง ยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรจนเกิดการรวมตัวพัฒนาเป็นเครือข่ายอย่างยั่งยืนเป็นรูปธรรมมาถึงปัจจุบัน

2.6) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ชมรมเกษตรอินทรีย์เกาะพะงัน เป็นระบบการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบชุมชนรับรอง (Participatory Guarantee System: PGS) ที่พัฒนาขึ้นโดยมูลนิธิสายใยแผ่นดินร่วมกับกลุ่มเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบนเกาะพะงัน เมื่อปี 2554 ภายใต้โครงการ “เกาะพะงัน เกษะเกษตรอินทรีย์” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงพาณิชย์

1.5.2 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ระดับสากล

1) โครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex) ได้ประกาศรับรองมาตรฐานเรื่อง แนวทางสำหรับการผลิต การแปรรูป การแสดงฉลากและการจำหน่ายอาหารที่ผลิตตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ (Guideline for the production, processing, labelling and marketing of organically produced foods) ในปี 2542 ซึ่งครอบคลุมการผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งพืชและปศุสัตว์ เพื่อให้ประเทศสมาชิกนำไปใช้

2) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements: IFOAM) สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ จัดตั้งโครงการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ IFOAM (IFOAM Accreditation Programme) ในปี 2535 เพื่อให้บริการรับรองระบบงานแก่หน่วยตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ทั่วโลก ต่อมาในปี 2540 สหพันธ์ฯ ได้จัดตั้งหน่วยงาน IOAS (International Organic Accreditation Service) เพื่อทำหน้าที่ในการให้บริการรับรองระบบงาน ภายใต้กรอบของโครงการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ IFOAM โดย IOAS จัดทะเบียนเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา

3) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU) สหภาพยุโรปใช้ระเบียบ Council Regulation (EC) No 834/2007 เมื่อ 28 มิถุนายน 2550 โดยเริ่มบังคับใช้จริงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2555 นอกจากนี้ กรรมาธิการเกษตรยังได้ออกระเบียบสำหรับการปฏิบัติ (implementing rules) อีก 2 ฉบับ คือ Commission Regulation (EC) No 889/2008 และ Commission Regulation (EC) No 1235/2008 ซึ่งฉบับแรกเป็นข้อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานการเพาะปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ เลี้ยงสัตว์ และแปรรูป ส่วนระเบียบฉบับที่สองเป็นระเบียบเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากต่างประเทศ

4) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (National Organic Program: NOP) แผนงานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (NOP) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (United States Department of Agriculture: USDA) โดยระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์นี้เริ่มใช้ตั้งแต่ปี 2545 ในเดือนมิถุนายน 2552 กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกาและ CFIA ของแคนาดาได้ลงในข้อตกลงยอมรับความเท่าเทียมกันของระบบเกษตรอินทรีย์ของอีกฝ่าย ซึ่งทำให้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรอง

ตามระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดาสามารถได้รับการรับรองตามระบบของสหรัฐอเมริกาเพิ่มเติมได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการตรวจประเมินเพิ่ม (ยกเว้นในกรณีของผลผลิตจากสัตว์เกษตรอินทรีย์ ที่จะต้องมีการตรวจ เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะเพิ่ม)

5) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดา (Canada Organic Regime: COR) รัฐบาลแคนาดา เริ่มนำระบบ COR ออกบังคับใช้เมื่อปี 2552 ตามระเบียบ Organic Products Regulations, 2009 โดยมี Canadian Food Inspection Agency (CFIA) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ การใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์แคนาดาที่ถูกต้อง ต้องมีชื่อสินค้า รหัสหน่วยงานที่ทำการตรวจการรับรองที่ออกโดย IOAS พร้อมกับระบุประเทศผู้ผลิต ทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสกำกับไว้ใกล้กับตรามาตรฐาน เพื่อให้เห็นได้ชัดเจน ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อื่นที่ประเทศแคนาดายอมรับ ได้แก่ ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (จากผู้ผลิตทั่วโลก) ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (เฉพาะที่ผลิตในสหภาพยุโรป) และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น (เฉพาะที่ผลิตในญี่ปุ่น) เริ่ม 1 มกราคม 2558 โดยการแสดงตรามาตรฐานที่ยอมรับต้องแสดงคู่กับตรามาตรฐาน ของแคนาดาเสมอ

6) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น (Japanese Agricultural Standard Organic: JAS mark) อยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง ของญี่ปุ่น (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries: MAFF) สำหรับระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อื่นที่ประเทศญี่ปุ่นยอมรับ อาทิ ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แคนาดา (เฉพาะที่ผลิตในแคนาดา) เริ่ม 1 มกราคม 2558 โดยการแสดงตรามาตรฐานที่ยอมรับต้องแสดงคู่กับตรามาตรฐานของญี่ปุ่นเสมอ

7) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ไบโออะกรีเสิร์ช (Bioagricert) โดย Bioagricert เป็นบริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการตรวจสอบ และการเป็นผู้ให้การรับรองการผลิตสินค้าอินทรีย์ ซึ่งได้รับการยอมรับและแต่งตั้งโดยหน่วยงานซึ่งดูแลเกี่ยวกับการให้การรับรองในยุโรป ซึ่งรับรองโดย IFOAM ตามข้อตกลงมาตรฐาน ISO 65 และ มาตรฐาน EN 45011

1.5.3 ตราสัญลักษณ์

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ระดับสากล

มาตรฐาน	ตราสัญลักษณ์
มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements: IFOAM)	
มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU)	
มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (National Organic Program: NOP)	
มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดา (Canada Organic Regime: COR)	
มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น (Japanese Agricultural Standard Organic JAS mark)	
มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ไบโออะกรีเสิร์ช (Bioagricert)	

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทย

มาตรฐาน	ตราสัญลักษณ์
ภาครัฐ	
มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ – มกอช. (Organic Thailand)	
ภาคเอกชน	
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) Organic Agriculture Certification Thailand (ACT)	
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.)	
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.)	
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.)	

ระบบรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)

ระบบ	ตราสัญลักษณ์
ระบบรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เครือข่ายของเลมอนฟาร์ม (Lemon Farm ORGANIC-PGS: LF-PGS)	
ระบบรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เครือข่ายของมูลนิธิสายใยแห่งแผ่นดิน (Thai PGS Organic Plus)	
ระบบรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เครือข่ายของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย (Thai Organic Agriculture Foundation: TOAF)	
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ชมรมเกษตรอินทรีย์เกาะพะงัน	
เกษตรอินทรีย์วิถีคนจันท	
เกษตรอินทรีย์วิถีเมืองลุง	

2. การทบทวนสถานการณ์เกษตรอินทรีย์

2.1 สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของโลก

2.1.1 การผลิต

พื้นที่เกษตรอินทรีย์ของโลกมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น จากรายงานผลการสำรวจใน 157 ประเทศ ของสถาบันวิจัยเกษตรกรรมอินทรีย์ (The Research Institute of Organic Agriculture: FiBL) และสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agricultural Movements: IFOAM) พบว่า ในปี 2561 มีพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ของโลกรวม 446.842 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจาก 434.328 ล้านไร่ ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.88

เมื่อพิจารณาถึงอัตราเพิ่มของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในปี 2560-2561 พบว่า กลุ่มประเทศที่มีอัตราเพิ่มของพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุด คือ กลุ่มประเทศเอเชีย ในปี 2561 มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์รวม 40.858 ล้านไร่ เพิ่มจาก 37.513 ล้านไร่ ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.92 รองลงมา คือ กลุ่มประเทศยุโรป อเมริกาเหนือ โอเชียเนีย และละตินอเมริกา โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.71 3.47 0.29 และ 0.16 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มประเทศแอฟริกามีพื้นที่ลดลงร้อยละ 0.78 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ของโลก ปี 2557-2561 (จำแนกตามกลุ่มประเทศ)

หน่วย: ล้านไร่

กลุ่มประเทศ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	อัตราเพิ่ม ปี 2560-2561 (ร้อยละ)
โอเชียเนีย	142.997	139.082	170.891	224.310	224.963	0.29
ยุโรป	73.483	79.149	84.595	89.890	97.722	8.71
ละตินอเมริกา	42.691	43.383	46.833	49.972	50.054	0.16
เอเชีย	22.012	24.081	30.500	37.513	40.858	8.92
อเมริกาเหนือ	15.365	18.587	19.565	20.144	20.844	3.47
แอฟริกา	7.833	10.470	11.213	12.499	12.401	-0.78
รวม	304.381	314.752	363.597	434.328	446.842	2.88

ที่มา: The research Institute of Organic Agriculture (FiBL) ฐานข้อมูลที่ได้จากใบรับรองภาคเอกชนและรัฐบาล (ข้อมูล ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563)

หมายเหตุ: 1 เฮกตาร์ = 6.25 ไร่

ในปี 2561 กลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์สูงสุดของโลก คือ กลุ่มประเทศโอเชียเนีย (ออสเตรเลียและประเทศในหมู่เกาะใกล้เคียง) มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 224.963 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.35 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์โลก รองลงมาคือ กลุ่มประเทศยุโรปมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 97.722 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.87 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์โลก กลุ่มประเทศละตินอเมริกา มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 50.054 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.20 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์โลก สำหรับกลุ่มประเทศเอเชีย มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 40.858 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.14 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์โลก (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มประเทศ ปี 2560-2561

กลุ่มประเทศ	ปี 2560		ปี 2561	
	พื้นที่ (ล้านไร่)	สัดส่วน (ร้อยละ)	พื้นที่ (ล้านไร่)	สัดส่วน (ร้อยละ)
โอเชียเนีย	224.310	51.64	224.963	50.35
ยุโรป	89.890	20.69	97.722	21.87
ละตินอเมริกา	49.972	11.51	50.054	11.20
เอเชีย	37.513	8.64	40.858	9.14
อเมริกาเหนือ	20.144	4.64	20.844	4.66
แอฟริกา	12.499	2.88	12.401	2.78
รวม	434.328	100.00	446.842	100.00

ที่มา: The Research Institute of Organic Agriculture (FiBL) ฐานข้อมูลที่ได้จากใบรับรองภาคเอกชนและรัฐบาล
(ข้อมูล ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563)

หมายเหตุ: 1 เฮกตาร์ = 6.25 ไร่

ในปี 2561 ประเทศที่มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์เป็นอันดับหนึ่งของโลกคือ ออสเตรเลีย มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 223.049 ล้านไร่ อันดับสองคือ อาร์เจนตินา มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 22.687 ล้านไร่ และอันดับสามคือ จีน มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 19.594 ล้านไร่ สำหรับประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์เป็นอันดับที่ 51 ของโลก โดยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 0.594 ล้านไร่ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำแนกตามประเทศ ปี 2557-2561

หน่วย: ล้านไร่

ประเทศ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	อัตราเพิ่ม ปี 2560-2561 (ร้อยละ)
1. ออสเตรเลีย	141.813	138.178	169.656	222.781	223.049	0.12
2. อาร์เจนตินา	19.137	19.209	18.824	21.161	22.687	7.21
3. จีน	12.031	10.062	14.258	18.894	19.594	3.70
4. สเปน	10.690	12.304	12.618	13.014	14.040	7.88
5. อูรุกวัย	8.171	8.171	10.356	11.764	13.419	14.07
6. ฝรั่งเศส	6.993	8.264	9.613	10.903	12.719	16.66
7. สหรัฐอเมริกา	9.716	12.683	12.696	12.696	12.646	-0.39
8. อิตาลี	8.674	9.329	11.227	11.929	12.238	2.59
9. อินเดีย	4.500	7.375	9.313	11.125	12.114	8.89
10. เยอรมนี	6.548	6.805	7.821	8.582	9.508	10.79
11. แคนาดา	5.650	5.903	6.869	7.448	8.197	10.06
12. บราซิล	4.688	5.875	6.838	7.105	7.427	4.53
13. ตุรกี	3.075	3.038	3.274	3.256	4.039	24.05
14. ออสเตรีย	3.444	3.460	3.572	3.880	3.986	2.73
15. สวีเดน	3.136	3.244	3.454	3.605	3.805	5.55
51. ไทย	0.236	0.285	0.357	0.570	0.594	4.16
อื่นๆ (157 ประเทศ)	55.879	60.567	62.851	65.615	66.780	1.78
รวม	304.381	314.752	363.597	434.328	446.842	2.88

ที่มา: The research Institute of Organic Agriculture (FiBL) ฐานข้อมูลที่ได้จากใบรับรองภาคเอกชนและรัฐบาล
(ข้อมูล ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563)

หมายเหตุ: 1 เฮกตาร์ = 6.25 ไร่

ในปี 2561 ประเทศที่มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุดในภูมิภาคเอเชีย คือ จีน มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 19.594 ล้านไร่ รองลงมาคือ อินเดียและอินโดนีเซีย มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 12.114 และ 1.573 ล้านไร่ ตามลำดับ สำหรับประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 0.594 ล้านไร่ ซึ่งเป็นอันดับที่ 7 ของภูมิภาคเอเชีย

เมื่อพิจารณาถึงอัตราเพิ่มของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี 2560-2561 พบว่า เวียดนามมีอัตราเพิ่มของพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 309.69 รองลงมาคือ กัมพูชามีอัตราเพิ่มของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ร้อยละ 149.50 สำหรับประเทศไทยมีอัตราเพิ่มของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ร้อยละ 4.16 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคเอเชีย จำแนกตามประเทศ ปี 2560-2561

หน่วย: ล้านไร่

ประเทศ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	อัตราเพิ่ม ปี 2560-2561 (ร้อยละ)
1. จีน	12.031	10.062	14.258	18.894	19.594	3.70
2. อินเดีย	4.500	7.375	9.313	11.125	12.114	8.89
3. อินโดนีเซีย	0.710	0.815	0.788	1.300	1.573	20.95
4. เวียดนาม	0.269	0.479	0.333	0.363	1.486	309.69
5. ฟิลิปปินส์	0.480	0.820	1.161	1.169	1.366	16.85
6. คาซัคสถาน	1.820	1.896	1.896	1.605	1.201	-25.16
7. ไทย	0.236	0.285	0.357	0.570	0.594	4.16
8. ศรีลังกา	0.391	0.602	0.602	0.602	0.482	-19.88
9. ปากีสถาน	0.149	0.214	0.283	0.321	0.406	26.47
10. ทิมอร์เลสเต	0.159	0.158	0.177	0.195	0.399	104.24
11. อาเซอร์ไบจาน	0.146	0.235	0.235	0.235	0.235	-
12. กัมพูชา	0.062	0.075	0.061	0.069	0.172	149.50
13. สาธารณรัฐเกาหลี	0.114	0.113	0.126	0.129	0.154	19.32
14. คีร์กีซสถาน	0.043	0.047	0.050	0.121	0.138	14.44
15. ซีเรีย	0.125	0.125	0.125	0.125	0.125	-
อื่นๆ (25 ประเทศ)	0.777	0.780	0.735	0.690	0.819	18.70
รวม	22.012	24.081	30.500	37.513	40.858	8.92

ที่มา: The research Institute of Organic Agriculture (FiBL) ฐานข้อมูลที่ได้จากใบรับรองภาคเอกชนและรัฐบาล

(ข้อมูล ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563)

หมายเหตุ: 1 เฮกตาร์ = 6.25 ไร่

2.1.2 มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก

มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก ปี 2561 อยู่ที่ 3.689 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ซึ่งมีมูลค่า 3.554 ล้านล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.79 (ตารางที่ 5)

ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีมูลค่ามากที่สุดคือ กลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ โดยในปี 2561 มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ 1.666 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1.646 ล้านล้านบาท ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.21 ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้ผลิตและผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก ซึ่งมีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ลูกพีช ผัก และข้าวโอ๊ต โดยในปี 2561 มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ 1.547 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1.532 ล้านล้านบาท ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.04

ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีมูลค่ารองลงมาคือ กลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งในปี 2561 มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ 1.554 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1.446 ล้านล้านบาท ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.40 โดยประเทศที่มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงสุดคือ ประเทศเยอรมนี มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวไรย์ ข้าวบาร์เลย์ ข้าวโอ๊ตและข้าวทริทิเคิล โดยในปี 2561 มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ 0.416 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 0.396 ล้านล้านบาท ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.16

สำหรับตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มประเทศเอเชีย ในปี 2561 มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ 0.384 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 0.368 ล้านล้านบาท ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.37 โดยประเทศที่มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ ประเทศจีน มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวสาลี และชา โดยในปี 2561 มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ 0.309 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 0.293 ล้านล้านบาท ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.45

ตารางที่ 5 มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก ปี 2560-2561

กลุ่มประเทศ	ประเทศ	ปี 2559 (ล้านบาท)	ปี 2560 (ล้านบาท)	ปี 2561 (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม ปี 2560-2561 (ร้อยละ)
อเมริกาเหนือ	รวม	2,247,759.93	1,646,411.62	1,666,355.87	1.21
	สหรัฐอเมริกา	1,465,083.96	1,531,518.51	1,547,376.91	1.04
	แคนาดา	782,675.97	114,893.11	118,978.96	3.56
ยุโรป	รวม	1,289,064.46	1,446,748.87	1,553,880.19	7.40
	เยอรมนี	361,598.97	395,792.45	416,231.77	5.16
	ฝรั่งเศส	256,987.83	303,198.45	348,665.64	15.00
	อิตาลี	100,872.30	120,077.46	132,881.33	10.66
	สวีเดน	87,662.00	93,206.44	101,274.42	8.66
	สหราชอาณาจักร	89,693.94	93,158.60	96,789.34	3.90
	สวีเดน	84,200.14	90,565.27	87,769.97	-3.09
	สเปน	62,606.45	72,842.65	72,602.11	-0.33
	ออสเตรีย	58,814.20	65,960.30	69,054.03	4.69
	เดนมาร์ก	53,106.75	61,270.13	68,939.58	12.52
	เนเธอร์แลนด์	44,671.47	46,143.89	49,108.48	6.42
อื่นๆ (24 ประเทศ)	88,850.41	104,533.23	110,563.52	5.77	
เอเชีย	รวม	281,733.21	368,124.87	384,205.19	4.37
	จีน	225,093.26	292,597.03	308,544.49	5.45
	ญี่ปุ่น	38,139.95	53,922.70	54,125.77	0.38
	สาธารณรัฐเกาหลี	10,711.77	12,643.16	12,601.41	-0.33
	อินเดีย	6,548.69	7,115.46	7,091.96	-0.33
	เวียดนาม	684.05	686.32	684.05	-0.33
	สิงคโปร์	-	602.88	600.88	-0.33
	ไทย	455.15	456.65	455.15	-0.33
	อาร์เจนตินา	100.34	100.67	100.34	-0.33
	ภูฏาน	-	-	1.14	-

ที่มา: The research Institute of Organic Agriculture (FiBL) ฐานข้อมูลที่ได้จากใบรับรองภาคเอกชนและรัฐบาล (ข้อมูล ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563)

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนธนาคารแห่งประเทศไทย

ปี 2560 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 38.2778 บาท

ปี 2561 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 38.1514 บาท

ตารางที่ 5 มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก ปี 2560-2561 (ต่อ)

กลุ่มประเทศ	ประเทศ	ปี 2559 (ล้านบาท)	ปี 2560 (ล้านบาท)	ปี 2561 (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม ปี 2560-2561 (ร้อยละ)
โอเชียเนีย	รวม	40,614.08	49,495.88	52,587.51	6.25
	ออสเตรเลีย	35,887.88	43,572.77	46,683.96	7.14
	นิวซีแลนด์	4,726.20	5,923.11	5,903.55	-0.33
ละตินอเมริกา	รวม	42,489.98	42,630.75	30,889.67	-27.54
	บราซิล	29,681.03	29,779.36	29,681.03	-0.33
	กัวเตมาลา	11,600.31	11,638.75	-	-
	แม็กซิโก	532.98	534.74	532.98	-0.33
	เปรู	522.29	524.02	522.29	-0.33
	ชิลี	68.29	68.52	68.29	-0.34
	คอสตาริกา	54.56	54.74	54.56	-0.33
	จาเมกา	27.47	27.56	27.47	-0.33
	เบลีซ	3.05	3.06	3.05	-0.33
แอฟริกา	รวม	599.74	601.73	652.00	8.35
	เอธิโอเปีย	502.45	504.12	502.45	-0.33
	เคนยา	97.29	97.61	149.55	53.21
	รวม	3,902,261.40	3,554,013.72	3,688,570.43	3.79

ที่มา: The research Institute of Organic Agriculture (FiBL) ฐานข้อมูลที่ได้จากใบรับรองภาคเอกชนและรัฐบาล (ข้อมูล ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563)

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนธนาคารแห่งประเทศไทย

ปี 2560 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 38.2778 บาท

ปี 2561 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 38.1514 บาท

2.2 สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

2.2.1 การผลิต

ในปี 2562 ประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 531,620.67 ไร่ เพิ่มขึ้นจาก 357,431.25 ไร่ ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 48.73 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกข้าว ขณะที่เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ ในปี 2562 มีจำนวน 44,418 ราย เพิ่มขึ้นจาก 15,974 ราย ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 178.06 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่เกษตรอินทรีย์และจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ของไทย ปี 2560-2562

หน่วยงาน	ปี 2560		ปี 2561		ปี 2562		อัตราเพิ่มของพื้นที่ ปี 2561-2562 (ร้อยละ)
	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	
หน่วยงานของรัฐบาล^{1/}	8,001	82,791.69	13,221	139,853.80	41,512	343,061.92	145.30
. กรมประมง	38	2,130.04	44	782.14	223	2,864.35	266.22
. กรมปศุสัตว์	152	-	197	6,366.97	222	6,641.47	2.01
. สำนักงานปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม (สปก.)	1,615	8,348.01	424	3,650.00	5,679	25,965.02	611.37
. กรมวิชาการเกษตร	1,194	13,197.36	4,880	54,330.93	6,432	61,701.39	13.57
. กรมการข้าว	4,838	57,855.02	7,461	73,423.90	28,444	241,535.00	228.96
. กรมหม่อนไหม	-	-	51	38.60	79	107.30	177.98
. กรมพัฒนาที่ดิน	164	1,261.26	164	1,261.26	433	4,247.39	236.76
หน่วยงานของเอกชน^{2/}	2,753	148,154.68	2,753	217,577.45	2,906	188,558.75	-13.34
	+142 กลุ่ม		+408 กลุ่ม		+119 กลุ่ม		
. สำนักงานมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ (มกท.)	142 กลุ่ม	74,470.87	408 กลุ่ม	143,893.64	119 กลุ่ม	108,235.90	-24.78
. วังขนาย	499	12,313.43	499	12,313.43	652	18,952.47	53.92
. มาตรฐานเอกชนอื่นๆ	2,254	61,370.38	2,254	61,370.38	2,254	61,370.38	0.00
รวมทุกหน่วยงาน	10,754	230,946.00	15,974	357,431.25	44,418	531,620.67	48.73
	+142 กลุ่ม		+408 กลุ่ม		+119 กลุ่ม		

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2562)

หมายเหตุ: 1/ พื้นที่ของหน่วยงานของรัฐบาลได้รวบรวมจากพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย (Organic Thailand) และการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) ของมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทยและมูลนิธิสายใยแผ่นดิน

2/ พื้นที่ของเอกชนได้รวบรวมจากพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานต่างประเทศ อาทิ IFOAM USDA EU

2.2.2 การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยตามข้อมูลพิกัดศุลกากรสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในปี 2562 มีปริมาณการส่งออกรวม 21,443.50 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 17,580.74 ตัน ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.97 ขณะที่มูลค่าการส่งออก ในปี 2562 อยู่ที่ 1,023.93 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 853.01 ล้านบาท ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.04 โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา อิตาลี ฮองกง จีน ฝรั่งเศส และสิงคโปร์ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ปี 2561-2562

ประเทศ	ปี 2561		ปี 2562		อัตราเพิ่ม ปี 2561-2562			
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ (ร้อยละ)	มูลค่า (ร้อยละ)		
		สัดส่วนมูลค่า การส่งออก (ร้อยละ)		สัดส่วนมูลค่า การส่งออก (ร้อยละ)				
สหรัฐอเมริกา	5,512.42	240.94	28.25	6,407.72	280.07	27.35	16.24	16.24
อิตาลี	3,512.15	150.28	17.62	3,284.58	143.49	14.01	-6.48	-4.51
ฮ่องกง	435.51	24.24	2.84	2,088.83	127.67	12.47	379.63	426.65
จีน	675.46	84.28	9.88	1,768.47	69.28	6.77	161.81	-17.80
ฝรั่งเศส	557.55	33.08	3.88	1,235.27	62.38	6.09	121.55	88.59
สิงคโปร์	1,009.04	57.72	6.77	1,040.89	59.81	5.84	3.16	3.61
สวิสเซอร์แลนด์	1,892.17	73.72	8.64	1,416.18	55.58	5.43	-25.16	-24.60
เวียดนาม	-	-	-	460.92	41.86	4.09		
เนเธอร์แลนด์	508.33	26.16	3.07	573.53	28.61	2.79	12.83	9.37
แคนาดา	213.37	13.91	1.63	423.58	25.74	2.51	98.52	85.07
อื่นๆ (37 ประเทศ)	3,264.74	148.68	17.42	2,743.53	129.44	12.65	-15.96	-12.94
รวม	17,580.74	853.01	100.00	21,443.50	1,023.93	100.00	21.97	20.04

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
(ข้อมูล ณ วันที่ 5 มีนาคม 2563)

การส่งออกข้าวอินทรีย์ของประเทศไทย ในปี 2562 มีปริมาณการส่งออกรวม 16,660.46 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 16,545.15 ตัน ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.70 สำหรับมูลค่าการส่งออกข้าวอินทรีย์ ปี 2562 อยู่ที่ 779.27 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 756.07 ล้านบาท ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.07 โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา อิตาลี ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร และสวีเดน (ตารางที่ 8) สำหรับชนิดข้าวอินทรีย์ที่ส่งออก อาทิ ข้าวกล้องหอมมะลิ ข้าวกล้องหอม ข้าวกล้องเจ้า ข้าวเจ้าขาวหอมมะลิ ข้าวเจ้าขาวหอม ข้าวเหนียว ปลายข้าวกล้อง ปลายข้าวเจ้าขาวหอมมะลิ ปลายข้าวเหนียว และปลายข้าวหนึ่ง

ตารางที่ 8 การส่งออกข้าวอินทรีย์ของประเทศไทย ปี 2561-2562

ประเทศ	ปี 2561		ปี 2562		อัตราเพิ่ม ปี 2561-2562			
	ปริมาณ	มูลค่า	สัดส่วนมูลค่า การส่งออก (ร้อยละ)	ปริมาณ	มูลค่า	สัดส่วนมูลค่า การส่งออก (ร้อยละ)	ปริมาณ	มูลค่า
							(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	4,840.98	213.55	28.25	5,711.43	257.17	33.00	17.98	20.42
อิตาลี	3,512.15	150.28	19.88	3,284.58	143.49	18.41	-6.48	-4.51
ฝรั่งเศส	557.44	32.99	4.36	1,235.27	62.38	8.01	-25.16	-24.60
สหราชอาณาจักร	1,008.91	57.61	7.62	1,040.89	59.81	7.67	121.60	89.09
สวีเดน	1,892.17	73.72	9.75	1,416.18	55.58	7.13	3.17	3.82
เนเธอร์แลนด์	507.10	26.09	3.45	573.53	28.61	3.67	28.38	4.85
แคนาดา	213.37	13.91	1.84	423.58	25.74	3.30	13.10	9.68
ฮ่องกง	434.76	24.15	3.19	419.58	25.46	3.27	-69.21	-67.41
เบลเยียม	560.87	23.00	3.04	720.02	24.11	3.09	98.52	85.07
เดนมาร์ก	1,704.11	71.24	9.42	524.72	23.22	2.98	-3.49	5.45
อื่นๆ (31 ประเทศ)	1,313.29	69.53	9.20	1,310.68	73.70	9.47	-0.20	6.00
รวม	16,545.15	756.07	100.00	16,660.46	779.27	100.00	0.70	3.07

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
(ข้อมูล ณ วันที่ 5 มีนาคม 2563)

การส่งออกผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง และสินค้าเกษตรอินทรีย์อื่น ๆ ของประเทศไทย (ทุเรียนสด และแช่แข็ง มังคุดสดและแช่แข็ง มะพร้าวอ่อน น้ำกะทิ และใบชาเขียว) ในปี 2562 มีปริมาณการส่งออก รวม 4,783.17 ตัน และมีมูลค่าการส่งออกรวม 244.66 ล้านบาท โดยตลาดส่งออกผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง ที่สำคัญ ได้แก่ ฮองกง จีน เวียดนาม และสหรัฐอเมริกา (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 การส่งออกผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง และสินค้าเกษตรอินทรีย์อื่น ๆ ของประเทศไทย ปี 2561-2562

ปริมาณ: ตัน

มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	ปี 2561			ปี 2562		
	ปริมาณ	มูลค่า	สัดส่วนมูลค่า การส่งออก (ร้อยละ)	ปริมาณ	มูลค่า	สัดส่วนมูลค่า การส่งออก (ร้อยละ)
ฮองกง				1,669.25	102.21	41.78
จีน	344.65	68.45	70.61	1,528.86	56.55	23.11
เวียดนาม	-	-	-	460.92	41.86	17.11
สหรัฐอเมริกา	671.44	27.39	28.25	696.29	22.91	9.36
ไต้หวัน	-	-	-	392.31	18.20	7.44
สาธารณรัฐเกาหลีใต้	-	-	-	28.35	1.78	0.73
สหรัฐอเมริกาบริติชโคลัมเบีย	-	-	-	5.89	0.75	0.27
เรอูนียง	-	-	-	1.03	0.31	0.13
สาธารณรัฐเกาหลีเหนือ	-	-	-	0.10	0.09	0.07
แม็กซิโก	-	-	-	0.03	0.00	0.00
อื่นๆ (5 ประเทศ)	19.50	1.10	1.14	0.14	0.00	0.00
รวม	1,035.59	96.94	100.00	4,783.17	244.66	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
(ข้อมูล ณ วันที่ 5 มีนาคม 2563)

หมายเหตุ: เริ่มมีการจัดทำพิกัดศุลกากรผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง เมื่อปี 2561

2.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไทย

2.3.1 จุดแข็ง

- 1) เกษตรกรไทยมีการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสู่การผลิตเกษตรอินทรีย์
- 2) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมกันขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์
- 3) ภาคเอกชนมีบทบาทในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการตลาดร่วมกับภาคเอกชนมากขึ้น
- 4) ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจน โดยการผลักดันผ่านแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้ไทยมีโอกาสด้านการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้เพิ่มขึ้น
- 5) ทุกภาคส่วนราชการให้ความสำคัญเรื่องการรับรองมาตรฐานและส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น มีการกระตุ้นให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์และตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นทำให้สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในปริมาณมาก และได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค
- 6) สินค้าเกษตรและอาหารของไทย มีความหลากหลาย มีอัตลักษณ์และเป็นที่ยอมรับทั่วโลก

2.3.2 จุดอ่อน

- 1) เกษตรกร เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนผู้บริโภค ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการผลิต การแปรรูปและการตลาดเกษตรอินทรีย์อยู่ในวงจำกัด โดยส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักถึงประโยชน์จากการทำเกษตรแบบอินทรีย์ ดังนั้น จึงมีปัญหาในการผลักดันให้พื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้นในระยะเวลาอันสั้น
- 2) เกษตรกรขาดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรที่ทำอยู่เดิมหันกลับไปทำเกษตรที่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ต่าง ๆ เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรทั่วไปอยู่ในเกณฑ์สูง
- 3) ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ทั้งการผลิต และการตลาด
- 4) ขาดการบูรณาการข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (พื้นที่แหล่งผลิต ปริมาณการผลิต ชนิดสินค้า ราคา และตลาด) ทำให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์
- 5) การพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge) ของเกษตรกรและผู้บริโภค โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และปราชญ์ชาวบ้านยังมีน้อย รวมทั้งรณรงค์ส่งเสริมและให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เกษตรกรและผู้บริโภคทั่วไปให้ตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตและการบริโภคอาหารอินทรีย์ยังอยู่ในวงจำกัด
- 6) การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ ทั้งด้านการผลิตและการตลาดของสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีจำนวนน้อย
- 7) สินค้าเกษตรอินทรีย์ขาดความหลากหลายและขาดความต่อเนื่อง ทั้งชนิดและปริมาณ

8) การบูรณาการในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ชัดเจน มีการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายเดียวกันน้อย เนื่องจากมีการวางแผนงานของแต่ละหน่วยงานไปก่อนปฏิบัติงาน และบุคลากรของแต่ละหน่วยงานอาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

9) การขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์มีข้อจำกัดในการขอการรับรองมาตรฐาน เช่น เอกสารสิทธิ์

2.3.3 โอกาส

1) เกษตรอินทรีย์ของไทยอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากระยะเริ่มต้นไปสู่การพัฒนาตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่มีความเป็นสากลมากขึ้น

2) กระแสสังคมที่หันมาใส่ใจในการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยต่อสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในภาวะที่เกิดโรคระบาด เช่น โควิด-19 กระตุ้นให้ความต้องการบริโภคสินค้าอินทรีย์ในตลาดสูงขึ้น

3) กระแสนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้เกษตรอินทรีย์มีโอกาสผลักดันไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น เนื่องจากเกษตรอินทรีย์เป็นระบบการจัดการการเกษตรที่อยู่บนพื้นฐานของการรักษาสมดุลและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยไม่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่ใช่วัสดุธรรมชาติ ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดมลพิษหรือผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

4) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบัน มีส่วนช่วยแพลตฟอร์มต่าง ๆ และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการซื้อขายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค

5) การพัฒนาการจัดส่งสินค้า เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง โดยมีการเจรจากับ Kerry และ ไปรษณีย์ไทย ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ง่ายขึ้น

2.3.4 อุปสรรค

1) การผลักดันมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยให้เป็นที่ยอมรับ โดยการเทียบเคียงมาตรฐานกับประเทศคู่ค้า ยังดำเนินการล่าช้า และการกำหนดให้มีมาตรฐานบังคับยังไม่มีข้อยุติ เนื่องจากยังมีข้อโต้แย้งจากองค์กรต่าง ๆ เช่น สภาเกษตรกรแห่งชาติ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และสมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย ในประเด็นการแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากระบบการตรวจรับรอง

2) การกีดกันทางการค้าโดยใช้กลไกด้านมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เข้มงวดของประเทศผู้ผลิตและผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์บางประเทศ ทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยไม่สามารถเข้าสู่ตลาดเหล่านั้น

3) ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์บางชนิดมีราคาสูง เช่น เมล็ดพันธุ์อินทรีย์ สารชีวภัณฑ์นำเข้าจากต่างประเทศ ฯลฯ ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้ในการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

2.4 สถานการณ์ฉุกเฉินในช่วงทบทวนแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ.2560-2565

ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 เป็นต้นมา เป็นช่วงเวลาวิกฤตของโลก ภายหลังจากการพบการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19) ซึ่งต่อมากองการอนามัยโลก (WHO) ได้ออกแถลงการณ์ว่า โควิด-19 เป็นโรคระบาดครั้งใหญ่ของโลก หรือ Pandemic และมีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้กระทบต่อภาวะเศรษฐกิจทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อการหยุดชะงักของห่วงโซ่การผลิตระดับโลก (Global Supply Chain Disruption) กระทบต่อเนื่องไปยังการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ทำให้ขาดแคลนสินค้าจำเป็น เช่น เวชภัณฑ์ ยารักษาโรค และอาหาร ในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยต้องปิดประเทศชั่วคราว เพื่อควบคุมสถานการณ์ไม่ให้เลวร้ายลง พร้อมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและหยุดการแพร่ระบาดของโควิด-19 เช่น ห้ามเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยง

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ทั่วโลกเกิดการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ (New Normal) ซึ่งจากข้อมูลแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการระบาดของโควิด-19 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่การผลิต คาดว่าจะมีการย้ายฐานการผลิตไปสู่ประเทศใกล้เคียง หรือแม้แต่กลับสู่ประเทศ จากเดิมที่มีการกระจายฐานการผลิตไปยังประเทศต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ เพื่อลดความเสี่ยงของการขาดแคลนสินค้าในช่วงวิกฤต เช่น เวชภัณฑ์และยา อาจทำให้กระแสโลกาภิวัตน์ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา กลับสู่การปกป้องผลประโยชน์ของประเทศมากขึ้น ในส่วนนี้ภาคเกษตรอาจได้รับประโยชน์จากแรงงานคืนถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการเลิกจ้าง แต่อาจได้รับผลกระทบจากแรงงานเกษตรที่เป็นแรงงานต่างด้าวที่ลดลงเพราะย้ายกลับถิ่นฐานด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลจะเร่งตัวขึ้น และมีบทบาทมากขึ้นทั้งในด้านการดำเนินธุรกิจ การค้า การบริการ และวิถีชีวิตของประชาชนทั้งในด้านการซื้อขายสินค้า บริการ นันทนาการ การศึกษารวมถึงรูปแบบการจ้างงานและวิธีการทำงาน ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา กระแสของตลาดสินค้าออนไลน์และบริการส่งสินค้าได้รับความนิยมและมีการใช้บริการเพิ่มสูงขึ้น เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงเป็นโอกาสสำคัญในการเจาะกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในตลาดเฉพาะกลุ่มหรือตลาดเฉพาะทาง (Niche Market) ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ติดต่อสื่อสารข้อมูลสินค้าและความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและเกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาไปสู่เกษตรแม่นยำ (Precision Farming)

3. การเดินทางระหว่างประเทศภายหลังโควิด-19 คาดว่าจะไม่สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว หลังสิ้นสุดการระบาดของโควิด-19 เนื่องจากความเชื่อมั่นของประชาชน รวมถึงแนวโน้มการกำหนดมาตรการด้านสุขภาพของผู้ที่จะเดินทางระหว่างประเทศเพื่อป้องกันการระบาดซ้ำของโควิด-19 ซึ่งกลุ่มผู้เดินทางและนักท่องเที่ยวถือเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ลดลงและส่งผลกระทบต่อความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรในส่วนของการบริการท่องเที่ยวและโรงแรม

4. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย ประกอบด้วย ภาคการผลิต ภาคการบริการ และภาคการส่งออก ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้ กระทบการจ้างงานและการประกอบอาชีพของประชาชน มีเพียงการใช้ทรัพยากรและการขับเคลื่อนของภาครัฐ นอกจากนี้ยังส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างเพื่อลดการพึ่งพาการส่งออกและการท่องเที่ยวในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ไปสู่การสร้างการแข่งขันให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยประกอบกันอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเกษตรอินทรีย์ได้ใช้หลักการเดียวกันนี้ในการขับเคลื่อนการผลิตมาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

3. แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565

3.1 กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์

จากการทบทวน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564” เป็น “แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565” โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อปรับปรุงแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และกรอบระยะเวลา ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมถึงสอดคล้องกับการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ (New Normal) จึงทำให้ได้กรอบแนวคิดในการทบทวนแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565 ใน 11 ประเด็น ดังนี้

3.1.1 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ดำเนินการภายใต้พื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสมดุล พอประมาณ มีเหตุมีผลและภูมิคุ้มกัน สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละพื้นที่และวิถีชีวิตดั้งเดิม เป็นการพัฒนาตามลำดับขั้น เริ่มจากการผลิตสำหรับบริโภคในครัวเรือน และพัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือพึ่งพากันในชุมชนให้เข้มแข็ง เน้นการส่งเสริมเกษตรกรไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และพัฒนาการผลิตในเชิงการค้า ขยายเครือข่ายเชื่อมโยงสู่การค้าระดับประเทศและต่างประเทศ

3.1.2 แนวทางดำเนินงานในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 แนวทาง คือ

1) การพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้าน เป็นระบบการผลิตที่พึ่งตนเองเป็นหลัก ยึดตามวิถีธรรมชาติ และไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด ภาครัฐสนับสนุนด้านความรู้ ทั้งด้านการผลิต และการตลาดอินทรีย์ ในระดับต่าง ๆ โดยมุ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมเป็นผู้นำต้นแบบในการดำเนินการ เพื่อให้มีอาหารปลอดภัยและได้มาตรฐาน

2) การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้ได้การรับรองตามมาตรฐาน เน้นการเทียบเคียงมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองที่เท่าเทียมในระดับสากล ดำเนินการควบคู่กับการทำสัญญาการผลิต โดยรัฐอำนวยความสะดวกและกำกับดูแลให้เกิดความเป็นธรรมของคู่สัญญา การขยายตลาดต่างประเทศ และจัดหาข้อมูลการตลาด รวมทั้งการสร้างช่องทางจำหน่ายและเพิ่มพื้นที่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อรองรับผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ รวมถึงการสร้างตราสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยให้เป็นที่ยอมรับ

3.1.3 การพัฒนาบุคลากรด้านเกษตรอินทรีย์ ทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และเกษตรกร ให้เป็นเกษตรกร ปรารถนาเรื่องอินทรีย์ (Smart Farmer) กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง (Smart Group) มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ และการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ (Smart Enterprise)

3.1.4 การสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมีไม่เหมาะสม การรณรงค์ส่งเสริมถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนการอนุรักษ์ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และร่วมรับผิดชอบในการสร้างสรรค์สังคม

3.1.5 การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ ให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมทั้งทางด้านการผลิต (จำนวนเกษตรกร ขนาดการผลิต ชนิดสินค้าเกษตร ฯลฯ) การแปรรูป การตลาด (ชนิดสินค้า มูลค่าการส่งออก/การนำเข้า ฯลฯ) เป็นฐานข้อมูลที่ทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย ตลอดจนเชื่อมโยงฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ของทุกภาคส่วนให้เป็นปัจจุบัน

3.1.6 การวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีทางเลือกด้านเกษตรอินทรีย์ และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ครอบคลุมการศึกษาและวิจัยปัจจัยการผลิตจากสมุนไพร เพื่อเป็นสารกำจัดศัตรูพืช และสารอาหารที่มีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริโภค โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีต่าง ๆ

3.1.7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเกษตรอินทรีย์ โดยส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากร ให้สามารถดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านการสนับสนุนจากภาครัฐ เครือข่าย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ

3.1.8 การสร้างและพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่มีมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ รวมถึงการสร้างระบบตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบ One Stop Service โดยภาครัฐและภาคเอกชน

3.1.9 การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจ ระหว่างผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง (Cluster) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม เชื่อมโยงธุรกิจซึ่งกันและกันภายในเครือข่ายวิสาหกิจ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากร การจัดการวัตถุดิบ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดการตลาด การวิจัยและการลงทุนต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดต้นทุนในภาพรวมของเครือข่ายวิสาหกิจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันได้มากยิ่งขึ้น

3.1.10 แสวงหาแหล่งทุนเพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และรักษาสภาพความเป็นอินทรีย์สำหรับเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์จนผ่านการรับรองจากองค์กรที่เชื่อถือได้ โดยให้การสนับสนุนเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์รวมถึงผู้ประกอบการในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การฝึกอบรม การแปรรูป การวิจัยและพัฒนา ฯลฯ

3.1.11 การกำหนดให้มีกลไกกำกับดูแลที่เชื่อมโยงทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ อย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนกระบวนการทำงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ร่วมกันระหว่างภาครัฐกับเครือข่ายเกษตรกร ชุมชน ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การผลิต การตลาด การแปรรูป และการเพิ่มมูลค่าในสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งกลไกการให้ความรู้ในระดับชุมชนผ่านเครือข่ายประชาชนชาวบ้าน เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและแหล่งความรู้ในพื้นที่ ตลอดจนความร่วมมือด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับภูมิภาค

3.2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และตัวชี้วัด

3.2.1 วิสัยทัศน์

“ประเทศไทยเป็นผู้นำเกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคอาเซียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ภายในปี 2565”

3.2.2 พันธกิจ

- 1) สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบและสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม
- 2) สนับสนุนให้มีโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์
- 3) ส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดีในประเทศ
- 4) ส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศ ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) การประชาสัมพันธ์ และพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ทั้งการผลิต การแปรรูป การตลาด การบริการ ให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพากันอย่างยั่งยืน
- 5) ส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และระบบโลจิสติกส์ ทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ
- 6) พัฒนามาตรฐาน และระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ไทยให้เป็นที่ยอมรับ ทั้งในและต่างประเทศ

3.2.3 เป้าหมายและตัวชี้วัด

- 1) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 1.3 ล้านไร่ ภายในปี 2565
- 2) มีจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 80,000 ราย ภายในปี 2565
- 3) อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์เฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี

3.3 ประเด็นการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

3.3.1 ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ส่งเสริมการวิจัย พัฒนานวัตกรรม ฐานข้อมูล และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

เป้าหมายและตัวชี้วัด

- 1) ผลงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปต่อยอดในเชิงนโยบายเชิงสาธารณะ และเชิงพาณิชย์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี
- 2) ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่จัดทำขึ้นมีผู้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี
- 3) ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ต่อปี

ประเด็นย่อยที่ 1.1 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์

- 1) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการบูรณาการของทุกภาคส่วน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรอินทรีย์ ไปสู่เชิงพาณิชย์
- 3) ส่งเสริมงานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตลอดโซ่อุปทานตามแนวทางการความปกติใหม่ (New Normal) (ปัจจัยการผลิต อาทิ เมล็ดพันธุ์ สารชีวภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ กระบวนการผลิต การแปรรูป การตลาด และโลจิสติกส์)
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เกษตรกร Young Smart Farmer รวมทั้งประสานความร่วมมืองานวิจัย และงานวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ
- 5) ส่งเสริมการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการวางแนวทางพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ
- 6) ส่งเสริมการวิจัยเชิงสังคม การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยถอดบทเรียนจากฟาร์มต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ และเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

ประเด็นย่อยที่ 1.2 พัฒนาฐานข้อมูลด้านเกษตรอินทรีย์

- 1) ให้มีหน่วยงานหลักในการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์
- 2) พัฒนาฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ทั้งระบบ ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป และการตลาด
- 3) พัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ทั้งจากผลงานวิจัย และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) จัดทำหลักเกณฑ์การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและผู้ประกอบการด้านเกษตรอินทรีย์
- 5) พัฒนาและปรับปรุงแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (Organic Agri-Map)
- 6) พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ไปใช้ประโยชน์

ประเด็นย่อยที่ 1.3 พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์

- 1) ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ตลอดโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) เสริมสร้างและพัฒนาผู้นำเกษตรกรระดับชุมชนและท้องถิ่น ให้มีความเข้าใจต่อสถานการณ์การเกษตรที่มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก
- 3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรกรอินทรีย์ทั้งระบบ ตั้งแต่การเตรียมปัจจัยการผลิต ระบบการผลิต การรับรองมาตรฐาน การแปรรูป และการตลาด
- 4) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรกรอินทรีย์ให้เป็นระบบ โดยผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์เรียนรู้ของชุมชน รวมทั้งพัฒนาช่องทางทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ และประชาสัมพันธ์ด้านเกษตรกรอินทรีย์ ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบดิจิทัล
- 5) สร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องเกษตรกรอินทรีย์แก่ประชาชนในทุกช่วงวัย รวมถึงสถาบันการศึกษาทุกระดับ

3.3.2 ประเด็นการพัฒนาที่ 2 พัฒนาการผลิตและการบริหารจัดการเกษตรกรอินทรีย์

เป้าหมายและตัวชี้วัด พื้นที่เกษตรกรอินทรีย์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ต่อปี (ปี 2563-2565)

ประเด็นย่อยที่ 2.1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการผลิตเกษตรกรอินทรีย์

- 1) ส่งเสริมศักยภาพของเกษตรกรรายย่อย โดยการรวมกลุ่มทำเกษตรกรอินทรีย์ รวมถึงพัฒนารูปแบบเกษตรกรอินทรีย์แปลงใหญ่ หรือรูปแบบอื่น ๆ
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร ที่อยู่ในระยะปรับเปลี่ยน และในระบบเกษตรกรอินทรีย์ (พืช ปศุสัตว์ สัตว์น้ำอินทรีย์) รวมทั้งผู้ประกอบการให้ผลิตสินค้าและบริการเกษตรกรอินทรีย์ ให้ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ตลอดจนต่อยอดกลุ่มเดิมและพัฒนากลุ่มใหม่ เพื่อให้เกิดการขยายผลบูรณาการเชิงพื้นที่
- 3) สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ให้เข้าสู่ระบบเกษตรกรอินทรีย์ รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมทางการเกษตร ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำเกษตรกรอินทรีย์
- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตรกรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ประกอบการในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) และในพื้นที่โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) เริ่มจากอินทรีย์วิถีพื้นบ้านและพัฒนาต่อยอดตามศักยภาพ รวมถึงการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อสนับสนุนให้มีพื้นที่เกษตรกรอินทรีย์เพิ่มขึ้น
- 5) ส่งเสริมการขยายผลและพัฒนากิจการผลิตในระบบเกษตรกรอินทรีย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) ยกกระตือรือร้นการทำเกษตรกรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านไปสู่มาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ระดับประเทศ และระดับสากล
- 7) พัฒนาและขยายผลต้นแบบเกษตรกรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จให้เหมาะสมกับภูมิสังคม

8) ส่งเสริมการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย รวมทั้งสนับสนุนการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ ระหว่างเกษตรกร องค์กรเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้เกี่ยวข้อง

9) ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและการแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มีความหลากหลาย (พืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์) ครอบคลุมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์เชิงสุขภาพและการบริการเกษตรอินทรีย์ เช่น สปา เวชสำอาง

10) เพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกร ผู้ผลิต และผู้ให้บริการ ในการผลิต แปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยสนับสนุนมาตรการด้านภาษีให้แก่เกษตรกร ในระบบเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรในระยะปรับเปลี่ยน เช่น การยกเว้นภาษีที่ดินที่ทำเกษตรอินทรีย์ การใช้มาตรการจูงใจทางด้านภาษี สำหรับผู้ประกอบการที่สนับสนุนสินค้าและบริการด้านเกษตรอินทรีย์

11) สนับสนุนการพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ให้มีรูปแบบและคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด

ประเด็นย่อยที่ 2.2 บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิต

1) บริหารจัดการทรัพยากรการผลิตและวางโครงสร้างพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำขนาดเล็ก น้ำบาดาล ระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตร ระบบท่อ ระบบไฟฟ้า ศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า เทคโนโลยีต่าง ๆ

2) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์ ทั้งพืช ปศุสัตว์ และประมงแบบครบวงจร อาทิ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย อาหารสัตว์ ชีวภัณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์อินทรีย์

3) ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนปัจจัยการผลิตจากสมุนไพรและสารชีวภาพ เพื่อการทำเกษตรอินทรีย์

4) สนับสนุนการจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ (Organic Zoning) เพื่อคุ้มครองพื้นที่เกษตรอินทรีย์

5) กำหนดมาตรการทางกฎหมายให้ผู้ใช้สารเคมี มีการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อแปลงการผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งทางดิน ทางน้ำ ทางอากาศ

3.3.3 ประเด็นการพัฒนาที่ 3 พัฒนาการตลาด การบริการ และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

เป้าหมายและตัวชี้วัด

1) ตลาดเกษตรอินทรีย์ (Organic Market) ที่ได้มาตรฐานอย่างน้อยจังหวัดละ 1 แห่ง

2) จำนวนเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร เข้าสู่ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20 ต่อปี

3) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 35 ต่อปี

ประเด็นย่อยที่ 3.1 พัฒนาตลาดสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์

- 1) ส่งเสริมการตลาดสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร
- 2) พัฒนาและส่งเสริมช่องทางการตลาดที่หลากหลายตามแนวทางการพัฒนาความปกติใหม่ (New Normal) รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงกับตลาดเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ
- 3) ส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยจัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ในองค์กรเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ อาทิ โรงพยาบาล โรงเรียน และโรงแรม ตลอดจนจับคู่ธุรกิจและการส่งออกระหว่างประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนและประเทศคู่ค้าต่าง ๆ
- 4) สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปสู่การบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์
- 5) พัฒนาระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ และจัดให้มีศูนย์กระจายสินค้าเกษตรอินทรีย์
- 6) สนับสนุนและส่งเสริมการจัดงานมหกรรมเกษตรอินทรีย์ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ รวมถึงการจัดงานแสดงสินค้าเกษตรอินทรีย์โลก (World Organic Expo)
- 7) ขยายผลการจัดทำพิกัดศุลกากรสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์
- 8) อำนวยความสะดวกด้านกฎระเบียบในการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันให้แก่ผู้ผลิตและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์
- 9) ส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์และตราสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ รวมทั้งมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางทั้งภายในและต่างประเทศ
- 10) ส่งเสริมการสร้างชุมชนต้นแบบพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน และมีความเป็นธรรม
- 11) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเด็นย่อยที่ 3.2 ผลักดันมาตรฐานและระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์

- 1) ผลักดันให้ตราสัญลักษณ์เกษตรอินทรีย์ของไทยเป็นที่ยอมรับ และผู้บริโภคมีความเชื่อมั่น
- 2) สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการแบบ One Stop Service เพื่อให้บริการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ
- 3) พัฒนาและเพิ่มหน่วยตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา
- 4) ผลักดันมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานของไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ
- 5) ส่งเสริมการใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) ในการพัฒนาเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนเข้าใจเกี่ยวกับ PGS
- 6) ผลักดันให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่รับรองโดยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) เป็นที่ยอมรับในวงกว้างมากขึ้น โดยสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริโภค

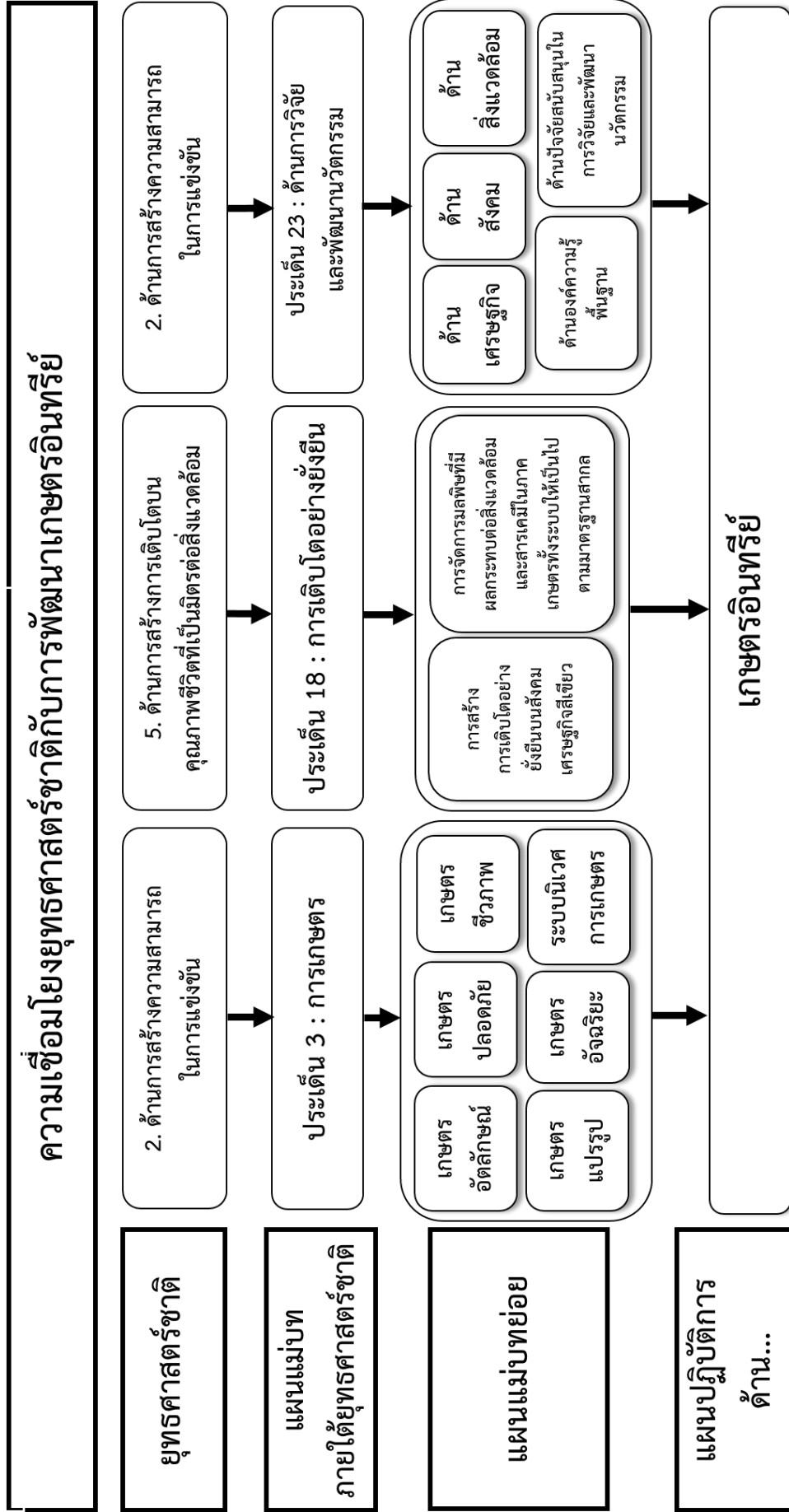
ประเด็นย่อยที่ 3.3 การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์สู่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

1) ส่งเสริมและสนับสนุนภาครัฐ ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ร่วมประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ให้ผู้บริโภคและประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ Social Media และสื่อสิ่งพิมพ์

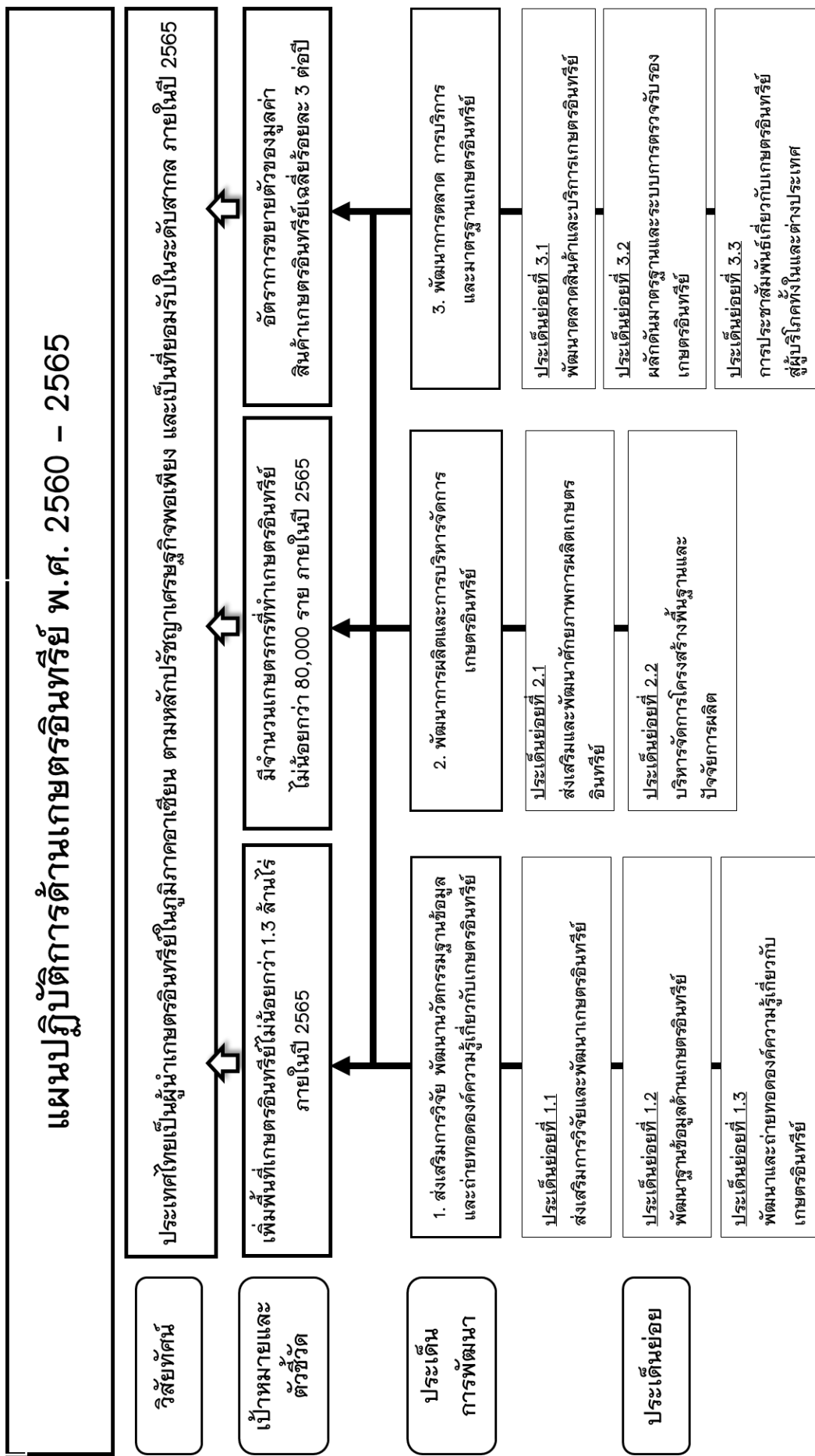
2) ประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตและแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเน้นการสร้าง ความน่าเชื่อถือของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ตราสินค้า และการควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล เช่น Shopee และ Lazada เพื่อเชื่อมโยงผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์

3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น งานแสดงสินค้า (Roadshow) ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการจับคู่ธุรกิจ โดยให้มีการขยายตลาดในประเทศ ควบคู่ไปกับตลาดต่างประเทศ

ภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 2 แผนผังปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565

เอกสารอ้างอิง

- มูลนิธิสายใยแผ่นดิน. 2555. **แนวทางเกษตรอินทรีย์**. เข้าถึงได้จาก: <http://www.greennet.or.th/article/86>
(วันที่ค้นข้อมูล: 2 มีนาคม 2555)
- _____. **หลักการเกษตรอินทรีย์**. เข้าถึงได้จาก: <http://www.greennet.or.th/article/1006>
(วันที่ค้นข้อมูล: 2 มีนาคม 2555)
- วิฑูรย์ ปัญญากุล และ มูลนิธิสายใยแผ่นดิน. 2559. **ภาพรวมสถานการณ์เกษตรอินทรีย์ไทย 2559**. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.greennet.or.th/article/411> (วันที่ค้นข้อมูล: 10 มีนาคม 2560)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. 2551. **ยุทธศาสตร์
การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2551-2554)**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สห
มิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- _____. 2554. **แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)** กรุงเทพมหานคร:
บริษัท สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. 2558. **โครงการศึกษาและจัดทำข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาด
สินค้าอินทรีย์** โดยวิฑูรย์ ปัญญากุล และชยวัฒน์ คงสม ศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมธราช และมูลนิธิสายใยแผ่นดิน
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2554. **แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมและ
ฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- _____. 2556. **การประเมินผลโครงการ
บูรณาการการผลิตและการตลาดเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน พ.ศ. 2553**
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ประเมินผล เอกสารงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 112
- FiBL and IFOAM. 2017. **The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2017**
_____. 2018. **The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2018**
_____. 2019. **The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2019**
- กรมการค้าภายใน. **มาตรฐานเกษตรอินทรีย์**. เข้าถึงได้จาก: <http://www.organic.moc.go.th/th/standard/acfs>
(วันที่ค้นข้อมูล: 15 พฤษภาคม 2563)

ภาคผนวก

คำสั่ง

ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล) ๑ ๓๑๖๕๐

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
รับที่ ๑๕๓๒๐
วันที่ ๑๗ เม.ย. ๖๐
เวลา ๑๐.๓๓ น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๕๓๒๐

๑๒ เมษายน ๒๕๖๐

วันที่ ๑๖ เม.ย. ๖๐

๑๕.๐๖๗

เรื่อง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และเพิ่มองค์ประกอบ
ในคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี คำว่าที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๑๑๓๒๕ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐
สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

ตามที่ได้ขอให้เสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และเพิ่มองค์ประกอบในคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วยความละเอียดปรากฏตามบัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐ ว่า

๑. เห็นชอบทั้ง ๓ ข้อ ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ประธานกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติเสนอ ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข สำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

๒. ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีส่ง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ให้คณะกรรมการเตรียมการยุทธศาสตร์ชาติทราบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการเตรียมการยุทธศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓. ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและรวบรวมจำนวนการนำเข้ายาปราบศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี และสารเคมีที่นำเข้ามาใช้เพื่อการเกษตรและปศุสัตว์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนผู้บริโภค แล้วให้จัดทำแนวทาง/มาตรการในการลดปริมาณการนำเข้าและการใช้ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี และสารเคมีดังกล่าว ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงเรียนยืนยันมา

ขอแสดงความนับถือ

(นางณัฐฎาจารย์ อนันตศิลป์)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๖ (สกล) ๔๔๒ (ปกัสรา)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th (ke 04-04-60)

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๑๓๐๔/๑๐๓๒

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และเพิ่มองค์ประกอบใน
คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๖๐๒๔ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕
๒. หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ สลธ.(กบค.) ๐๖๑๔/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
๒. รายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕
๓. (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
๔. องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอเสนอเรื่อง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องที่เสนอดังกล่าวนี้นี้เข้าข่ายที่จะต้อง
นำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘
มาตรา ๔ (ข้อ ๑๓) ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) กำกับการบริหารราชการ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะประธานกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ได้เห็นชอบให้นำเรื่อง
ดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรี ด้วยแล้ว (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ความเป็นมา

๑.๑.๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ เห็นชอบการแต่งตั้ง
คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ที่ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน
กรรมการ และมีรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง ผู้บริหาร ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้แทนภาคเอกชน
ที่ประธานกรรมการแต่งตั้ง จำนวน ๓ คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประธานกรรมการแต่งตั้ง จำนวน ๓ คน ร่วมเป็น
กรรมการ และรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ รวมทั้งสิ้น
๒๔ คน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตร
อินทรีย์ของประเทศ ตามหนังสือที่อ้างถึง ๑

๑.๑.๒ นายกรัฐมนตรีได้โปรดพิจารณามอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก
ประจิน จั่นตอง) ปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ตามหนังสือที่อ้างถึง ๒

/๑.๒ ผลการดำเนินงาน ...

๑.๒ ผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ ซึ่งรองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) เป็นประธานกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ มีมติ ดังนี้ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒)

๑.๒.๑ เห็นชอบในหลักการ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ไปปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุม แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๑.๒.๒ เห็นชอบให้เพิ่มกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ในส่วนของผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากเดิมจำนวน ๓ คน ที่ประกอบด้วยผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยเพิ่มผู้แทนกรมวิชาการเกษตรอีก ๑ คน รวมเป็น ๔ คน

๑.๒.๓ เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบบูรณาการภาพรวมระดับประเทศ

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของชาติเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ในเรื่องการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการด้วยวิธีการต่างๆ การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ ๒๐ ปี ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร และยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า และการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในประเด็นที่ ๒ ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารปรับปรุงโภชนาการและสนับสนุนการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เพื่อให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาสังคมใช้เป็นกรอบในการกำหนดมาตรการ และแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ได้อย่างต่อเนื่อง จึงเห็นควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๔. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

(ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ มีสาระสำคัญ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๓) ดังนี้

๔.๑ วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคด้านการผลิต การบริโภค การค้าสินค้า และการบริการเกษตรอินทรีย์ที่มีความยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล”

/ ๔.๒ พันธกิจ ...

๔.๒ พันธกิจ ประกอบด้วย (๑) สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ให้เป็นระบบ (๒) เสริมสร้างสภาพแวดล้อม สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยการผลิต และการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศให้มากขึ้น (๓) ส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์และพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ทั้งการผลิตการแปรรูป การตลาด และการบริการ ให้เข้มแข็งพึ่งพากันอย่างยั่งยืน (๔) ส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และระบบโลจิสติกส์ และ (๕) พัฒนามาตรฐาน และระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

๔.๓ วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย (๑) เพื่อเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ (๒) เพื่อเพิ่มการค้าและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศ (๓) เพื่อให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ (๔) เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลาง (Hub) ของสินค้าและบริการด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับสากล และ (๕) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

๔.๔ เป้าหมาย ประกอบด้วย (๑) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า ๖๐๐,๐๐๐ ไร่ ภายในปี ๒๕๖๔ (๒) จำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ ราย ภายในปี ๒๕๖๔ (๓) เพิ่มสัดส่วนตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศต่อตลาดส่งออก โดยให้มีสัดส่วนตลาดในประเทศร้อยละ ๔๐ ต่อตลาดส่งออก ร้อยละ ๖๐ และ (๕) ยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านเพิ่มขึ้น

๔.๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

๑) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ มีวัตถุประสงค์ คือ ผลักดันให้เกิดกระบวนการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทานในด้านเกษตรอินทรีย์ จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลของเกษตรอินทรีย์ที่เกิดจากการค้นคว้า วิจัยและรวบรวมองค์ความรู้ทั้งในและต่างประเทศให้ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ให้มีความรู้และความเข้าใจในการทำเกษตรอินทรีย์ได้อย่างถูกต้อง และสามารถถ่ายทอดได้ ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ ๑.๑ ส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ กลยุทธ์ที่ ๑.๒ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร บุคลากรที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป และกลยุทธ์ที่ ๑.๓ สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

๒) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาการผลิตสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ มีวัตถุประสงค์ คือ พัฒนาและเชื่อมโยงระบบการผลิต ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและสร้างความยั่งยืนของระบบการผลิต ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ ๒.๑ พัฒนาศักยภาพการผลิตเกษตรอินทรีย์ และกลยุทธ์ที่ ๒.๒ บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาการตลาดสินค้าและบริการ และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีวัตถุประสงค์ คือ เพิ่มปริมาณ การบริโภค และการบริการ สินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศ ส่งเสริมตราสัญลักษณ์เกษตรอินทรีย์ของไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับ ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้กลุ่มผู้บริโภคทราบถึงคุณประโยชน์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ สร้างความเชื่อมั่นให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ทุกระดับทั้งภายในและต่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของตลาดธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ ๓.๑ ผลักดันมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ กลยุทธ์ที่ ๓.๒ ส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์และบริการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ และกลยุทธ์ที่ ๓.๓ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์สู่ผู้บริโภค

/๔) ประเด็น ...

๔) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ไทยให้เกิดผลเป็นรูปธรรม บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยความร่วมมือ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ ๔.๑ ใช้รูปแบบยโสธรโมเดล โดยภาคเอกชนเป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ กลยุทธ์ที่ ๔.๒ สนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และกลยุทธ์ที่ ๔.๓ สร้างกลไกและเครือข่าย การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ

๕. ข้อเสนอ

ฝ่ายเลขานุการฯ พิจารณาแล้ว เห็นควรนำเสนอ คณะรัฐมนตรีพิจารณา ๓ ประเด็นคือ
๕.๑ เห็นชอบ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
๕.๒ เห็นชอบให้เพิ่มองค์ประกอบในคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ โดยเพิ่มผู้แทนกรมวิชาการเกษตร เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ อีก ๑ คน (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔)
๕.๓ มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(ประจักษ์ จันทอง)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

โทร. ๐ ๒๙๔๐ ๗๒๕๔ , ๐ ๒๕๗๙ ๒๘๑๖

โทรสาร ๐ ๒๕๗๙ ๑๗๕๒

E-mail : bapp.organic@gmail.com

สำนักงานรัฐมนตรี
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขรับ..... ๓๓๓๗๓๖
วันที่..... ๓ ต.ค. ๒๕๖๒
เวลา..... ๑๕.๓๕ น.

ที่ นร ๐๕๐๘/ ๓๒๖๖๖

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๓ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อ้างถึง หนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๓๐๔/๔๖๘๑
ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๒

ตามที่ได้ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้ง
คณะกรรมการต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน ๑๒ คณะ และยกเลิกคณะกรรมการ ๖
รวม ๓ คณะ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ ลงมติว่า

๑. เห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ
๒. ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปพิจารณาทบทวนความจำเป็นเหมาะสม
ในการขอให้คงอยู่ของคณะกรรมการ ๖ ตามข้อ ๑ ที่ไม่มีการประชุมเลย หรือที่มีการจัดประชุมเพียง
๑ - ๒ ครั้ง ในรอบ ๓ ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒) อีกครั้งหนึ่ง และให้แจ้งยืนยันไปยัง
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีโดยด่วนเพื่อดำเนินการต่อไป

จึงเรียนยืนยันมา ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้กระทรวงการคลัง
สำนักงบประมาณ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายปัญญาพล ศรีแสงแก้ว)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์
โทร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๘๔๓ (สมยศ/กรวิทย์)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๗๑
www.soc.go.th
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ rsrd@soc.go.th

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

องค์ประกอบ

๑. รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	ประธานกรรมการ
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการ
๓. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือผู้แทน	กรรมการ
๔. ปลัดกระทรวงพาณิชย์ หรือผู้แทน	กรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือผู้แทน	กรรมการ
๖. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข หรือผู้แทน	กรรมการ
๗. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม หรือผู้แทน	กรรมการ
๘. ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทน	กรรมการ
๙. ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๐. ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๑. ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๒. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๔. ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ	กรรมการ
๑๕.-๑๗. ผู้แทนเกษตรกร ที่ประธานแต่งตั้ง จำนวน ๓ คน	กรรมการ
๑๘.-๒๐. ผู้แทนภาคเอกชน ที่ประธานแต่งตั้ง จำนวน ๓ คน	กรรมการ
๒๑.-๒๓. ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ประธานแต่งตั้ง จำนวน ๓ คน	กรรมการ
๒๔. รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการและเลขานุการ
๒๕.-๒๘. ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน ๔ คน
(อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมวิชาการเกษตร
เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
และเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๙. ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๐. ผู้แทนกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๑. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศ เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ
- ดำเนินการบูรณาการแนวทาง มาตรการ แผนงานและงบประมาณกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์
- จัดระบบการประสานและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อกำกับดูแล และเร่งรัดการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ เพื่อให้ดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลเพื่อมอบหมายให้ดำเนินการใดตามที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ทั้งระบบตามความเหมาะสม

1. องค์ประกอบ

ประธานกรรมการ

1. รองนายกรัฐมนตรี (นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์)

รองประธานกรรมการ

2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรรมการ

3. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือผู้แทน
4. ปลัดกระทรวงพาณิชย์ หรือผู้แทน
5. ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือผู้แทน
6. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข หรือผู้แทน
7. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม หรือผู้แทน
8. ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทน
9. ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือผู้แทน
10. ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือผู้แทน
11. ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้แทน
12. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือผู้แทน
13. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ หรือผู้แทน
14. ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

ผู้แทนเกษตรกร ที่ประธานแต่งตั้งจำนวน 3 คน

15. นายจจรรัฐ สุระโคตร
16. นายกฤษฎา เกิดสมจิตต์
17. นายกันตพงษ์ แก้วกมล

ผู้แทนภาคเอกชน ที่ประธานแต่งตั้งจำนวน 3 คน

18. นายสมนึก ยอดดำเนิน
19. นายชาญวิทย์ กาญจนวัฒน์
20. นายปริญญา พรศิริชัยวัฒนา

ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ประธานแต่งตั้งจำนวน 3 คน

21. นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร
22. ดร.ชมชวน บุญระหงษ์
23. ดร.สุทัศน์ศักดิ์ แก้วแกมจันทร์

กรรมการและเลขานุการ

24. รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

25. อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน

26. อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

27. เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

28. เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

29. ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์

30. ผู้แทนกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

31. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข

2. อำนาจหน้าที่

(1) กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศ เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ

(2) ดำเนินการบูรณาการแนวทาง มาตรการ แผนงานและงบประมาณกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

(3) จัดระบบการประสานงานและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อกำกับดูแล และเร่งรัดการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกกระดับ เพื่อให้ดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(4) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลเพื่อมอบหมายให้ดำเนินการใดตามที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อช่วยปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามความเหมาะสม

**การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในช่วงยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ
พ.ศ. 2560-2564 (ก่อนทบทวนแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565)**

การขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมาโดยคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2560 ได้เห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 โดยมีสาระสำคัญของผลการพัฒนาเกษตรอินทรีย์และแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไป ดังนี้

1. สาระสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564

การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ดำเนินการภายใต้พื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 แนวทาง คือ (1) การพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้าน และ (2) การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้ได้การรับรองตามมาตรฐาน เน้นการพัฒนาตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ปลายทาง ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และดำเนินงานในเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา และผู้แทนเกษตรกรมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาค ด้านการผลิต การบริโภค การค้าสินค้า และการบริการเกษตรอินทรีย์ ที่มีความยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล”

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์
- 2) เพื่อเพิ่มการค้าและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศ
- 3) เพื่อให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ
- 4) เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลาง (Hub) ของสินค้าและบริการด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับสากล
- 5) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

1.3 เป้าหมาย

- 1) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 600,000 ไร่ ภายในปี 2564
- 2) เพิ่มจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 30,000 ราย ภายในปี 2564
- 3) เพิ่มสัดส่วนตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศต่อตลาดส่งออก โดยให้มีสัดส่วนตลาดในประเทศร้อยละ 40 ต่อตลาดส่งออกร้อยละ 60
- 4) ยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านเพิ่มขึ้น

1.4 ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ มีหลักการส่งเสริมการวิจัยทางด้านเกษตรอินทรีย์ สร้างนักวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์รุ่นใหม่ และเผยแพร่งานวิจัยให้เกษตรกรสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้อย่างแท้จริง พร้อมทั้งบริหารจัดการองค์ความรู้ และฐานข้อมูลทางด้านเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์ ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้และเป็นข้อมูลที่ทันสมัย

1.1) เป้าหมาย

- (1) สนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ หรืองานวิจัยเพื่อใช้ต่อยอดในเชิงพาณิชย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่น้อยกว่า 40 โครงการ
- (2) จัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ให้เป็นระบบ ทันสมัย และเข้าถึงได้โดยสะดวก
- (3) จัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรด้านเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า

5 หลักสูตร

1.2) กลยุทธ์ คือ

- (1) ส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์
- (2) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร บุคลากรที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป
- (3) สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการผลิตสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ มีหลักการเพื่อพัฒนาการผลิต การแปรรูป บรรจุหีบห่อ และระบบโลจิสติกส์ โดยแบ่งเป็น 2 แนวทาง คือการพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้าน และการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เข้าสู่มาตรฐานในระดับสากล

2.1) เป้าหมาย พื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ในปี 2560-2561 และร้อยละ 20 ต่อปี ในปี 2562-2564

2.2) กลยุทธ์ คือ

- (1) พัฒนาศักยภาพการผลิตเกษตรอินทรีย์
- (2) บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการตลาดสินค้าและบริการ และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยมีหลักการสร้างความเข้มแข็งทางการตลาด สร้างตราสินค้าและอัตลักษณ์ ความเชื่อมั่นให้แก่สินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งเพิ่มช่องทางการตลาดและธุรกิจ และสร้างความตระหนักให้กับผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์

3.1) เป้าหมาย

- (1) ส่งเสริมตราประกอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับ
- (2) เทียบเคียงระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าอย่างน้อย 1 ประเทศ/หรือกลุ่มประเทศ
- (3) ให้เกิดการยอมรับระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) ในประเทศไทย
- (4) ให้มีจุดรวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Distribution Center) ทั่วประเทศ ไม่น้อยกว่า 4 แห่ง
- (5) ให้มีตลาดที่ขายสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีตลาด/จุดจำหน่าย/บริเวณที่จำหน่ายในตลาดชุมชนอย่างน้อยจังหวัดละ 5 แห่ง
- (6) กำหนดมาตรการ/นโยบาย ให้โรงเรียน โรงพยาบาล หรือหน่วยงานของรัฐ ๆ จัดทำอาหาร/วัตถุดิบที่ผลิตจากเกษตรอินทรีย์ให้นักเรียน ผู้ป่วย และบุคลากรในหน่วยงาน บริโภคไม่น้อยกว่าอำเภอละ 1 แห่ง

3.2) กลยุทธ์ คือ

- (1) ผลักดันมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์และบริการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์
- (3) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์สู่ผู้บริโภค

4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ โดยมีหลักการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยบูรณาการกับทุกภาคส่วนระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่

4.1) เป้าหมาย

- (1) ใช้รูปแบบยโสธรโมเดลในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ โดยบูรณาการของหน่วยงานของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับท้องถิ่น
- (2) จัดให้มีกลไกที่รับผิดชอบการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้ชัดเจน โดยเป็นผู้กำหนดนโยบาย/แนวทาง ติดตามผลการดำเนินงานและการประเมินผล
- (3) จัดเวทีสมัชชาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ เพื่อนำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และการประชุมสัมมนาเกษตรอินทรีย์อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

4.2) กลยุทธ์ คือ

- (1) ใช้รูปแบบยโสธรโมเดลโดยภาคเอกชน เป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์
- (2) สนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์
- (3) สร้างกลไกและเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไปสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง สำนักนายกรัฐมนตรี
สภาเกษตรกรแห่งชาติ สถาบันเกษตรกร ภาคีเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์และภาคเอกชน

2. ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ในปีงบประมาณ 2560-2562

ผลการดำเนินงานภายใต้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์แห่งชาติ
ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ในปีงบประมาณ 2560-2562
มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ และนวัตกรรมเกษตรกรอินทรีย์ มีการดำเนินการ ได้แก่

1) ส่งเสริมการศึกษาและวิจัยด้านเกษตรกรอินทรีย์ จำนวน 144 โครงการ 160 เรื่อง ได้แก่
(1) งานวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช (ข้าว พืชผัก ถั่ว สับปะรด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
มันสำปะหลัง เมล่อน) ด้านปศุสัตว์ (โคเนื้อ แพะเนื้อ ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง และอาหารสัตว์) และด้านสัตว์น้ำ
(กุ้งก้ามกราม และอาหารสัตว์น้ำ) ระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ จำนวน 57 เรื่อง (2) งานวิจัยเกี่ยวกับ
จุลินทรีย์/สารชีวภาพ-ชีวภัณฑ์ จำนวน 18 เรื่อง อาทิ ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ ต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณ
ธาตุอาหารในดินของข้าวไรซ์เบอร์รี่อินทรีย์ การบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด และการให้บริการ
ผลิตภัณฑ์เชื้อพันธุ์ แมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับเกษตรกรอินทรีย์ การพัฒนาระบบการเร่งปฏิกิริยาชีวภาพ
เพื่อผลิตสารที่มีฤทธิ์ ทางชีวภาพจากชีวมวลทางการเกษตร (3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม และ
เทคโนโลยี จำนวน 17 เรื่อง อาทิ การจำแนกพืชที่ปลูกแบบอินทรีย์ด้วยสเปคโตรสโคปีช่วงแสงที่ตามองเห็น
และช่วงความยาวคลื่นสั้นใกล้อินฟราเรด ระบบสถานีอากาศและการควบคุมการให้น้ำแปลงนาข้าวอินทรีย์
โครงการเซ็นเซอร์ไอโอทีและระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับเกษตรแม่นยำ โครงการเซ็นเซอร์ตรวจวัดพืชและ
สภาพแวดล้อม สำหรับเกษตรกรแม่นยำสูงในไร่นาและโรงงานปลูกพืชผัก โครงการหุ่นยนต์เซ็นเซอร์บินได้
สำหรับงานประยุกต์ด้านเกษตรกรรมนิเวศน์ และสิ่งแวดล้อม (4) งานวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าและ
การแปรรูป จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ การจัดการด้านอุปทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม
ของข้าวอินทรีย์ การพัฒนาระบบการผลิตแป้งมันสำปะหลังอินทรีย์ตลอดโซ่อุปทานการผลิตของเกษตรกร
ในจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อเพิ่มศักยภาพการเป็นศูนย์กลางเกษตรกรอินทรีย์ในภูมิภาคอาเซียนระยะที่ 2
การพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์แปรรูปสู่การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดเชียงใหม่
องค์ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดอินทรีย์ในประเทศไทย (5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านตลาด
จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ การศึกษาวิจัยด้านการผลิต การตลาด สินค้าเกษตรอินทรีย์ (ข้าวอินทรีย์ ชาอินทรีย์ และ
ผักอินทรีย์) การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ การวิจัยศักยภาพการผลิต
และการจัดการ (Logistic สินค้าเกษตรอินทรีย์) แนวทางการทำตลาดสุกรอินทรีย์ (หมูหลุม) เพื่อสร้าง
มูลค่าเพิ่มในเขตภาคเหนือ (6) งานวิจัยอื่น ๆ จำนวน 52 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาโรงเรือนปลูกพืชอัจฉริยะ
การศึกษาสารพิษตกค้างทางการเกษตรกลุ่มออร์แกนอพอสเฟตในดินสวนทุเรียน เพื่อเข้าสู่การปรับเปลี่ยนการผลิต
แบบอินทรีย์ เกษตรอินทรีย์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ในเขตพื้นที่ตำบลข้างเค็ง อำเภอมะนัง

จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาปัจจัยและรูปแบบการปรับตัวของเกษตรกรชาวอินทรีย์รูปแบบใหม่ กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรชาวอินทรีย์รูปแบบใหม่ กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรชาวอินทรีย์ จังหวัดนครปฐม การจัดการท่องเที่ยว ชุมชนเชิงเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจรตำบลแม่เจดีย์ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย การศึกษาทัศนคติและ พฤติกรรมของผู้บริโภคเนื้อสุกรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ องค์ความรู้ด้านการผลิต ในระบบเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ มีการยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วย Industry 4.0 สู่การเป็น Agro Processing ในภูมิภาคอาเซียน 1 เครือข่าย

2) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป จำนวน 150 โครงการ/กิจกรรม ได้แก่ (1) พัฒนาเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริม การผลิตเกษตรอินทรีย์ ทั้งพืช ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ รวมถึงหม่อนไหมอินทรีย์ ในการตรวจประเมินมาตรฐานอินทรีย์ จำนวนทั้งหมด 995 ราย และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ให้บุคลากรของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์เบื้องต้น 8 รุ่น จำนวน 1,582 ราย (2) อบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เกี่ยวกับการเพาะปลูกเกษตร อินทรีย์โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และการผลิตทั้งพืช ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ รวมถึงหม่อนไหมอินทรีย์ ระบบการควบคุมภายในของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) และการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ จำนวน 26,501 ราย อบรมเกษตรกร ในพื้นที่นิคมสหกรณ์ จำนวน 9,343 ราย (3) อบรมการตรวจประเมินด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) ให้กับกลุ่มเกษตรกร จำนวน 125 กลุ่ม ให้การสนับสนุนศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์อินทรีย์ 2 แห่ง จัดตั้ง ศูนย์ PSG จำนวน 22 ศูนย์ และศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์ต่อยอดศูนย์ต้นแบบปุ๋ยเติมอากาศ 101 แห่ง และ (4) จัดทำคู่มือส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ 2,000 เล่ม และ (5) โครงการสถาบันการเรียนรู้ เกษตรอินทรีย์ วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว

3) สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ จำนวน 6 โครงการ /กิจกรรม ได้แก่ ปรับปรุงฐานข้อมูลการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์อินทรีย์ สร้างศูนย์ต้นแบบด้านปศุสัตว์อินทรีย์ ประเมินสถานการณ์ และจัดทำทำเนียบผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งจัดทำฐานข้อมูลด้านเกษตรอินทรีย์ของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ แอปพลิเคชันด้านเกษตรอินทรีย์ Organic Zoning และ Organic Database ใช้สำหรับการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคให้สามารถซื้อขายสินค้าเกษตร

2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการผลิตสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ มีการดำเนินการ ได้แก่

1) พัฒนาศักยภาพการผลิตเกษตรอินทรีย์ จำนวน 21 โครงการ/กิจกรรม ได้แก่ การถ่ายทอด ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ โดยอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับเกษตรกรผู้มีความพร้อม ยื่นขอรับรองฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์ จำนวน 246 ราย การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ โดยการสนับสนุนปัจจัยการผลิต จำนวน 96 ราย สนับสนุนกล้าพันธุ์ถั่วลิสงเถาฟลอริเกอเรซให้เกษตรกรปลูก เพื่อเลี้ยงสัตว์ปีกระบบอินทรีย์ จำนวน 95 ฟาร์ม สนับสนุนพันธุ์หญ้าให้เกษตรกรปลูกเลี้ยงโคนมระบบอินทรีย์ จำนวน 22 ฟาร์ม ติดตามและประเมินแปลงเบื้องต้น จำนวน 13,330 แปลง ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ในแปลงใหญ่ จำนวน 32 แปลง ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (ศพก.) 70 ศูนย์ พร้อมขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ใน 3 จังหวัดน่าน (จังหวัดมหาสารคาม ศรีสะเกษ และพัทลุง) ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในโยธธาโมเดล 89 กลุ่ม พัฒนากลุ่มเกษตรกรสู่การรับรอง

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กลุ่มใหม่ 319 กลุ่ม 2,592 ราย 20,253 ไร่ และต่อยอด 208 กลุ่ม 2,185 ราย 33,449.08 ไร่ ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ โดยสัมมนาเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนโครงการเกษตรอินทรีย์และส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ และอบรมผู้ตรวจประเมินข้าวอินทรีย์ จำนวน 552 ราย สนับสนุนปัจจัยการผลิตสัตว์น้ำอินทรีย์แก่เกษตรกร จำนวน 994 ราย พร้อมพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการแปรรูปสัตว์น้ำอินทรีย์เข้าสู่มาตรฐาน และได้มีการผลิตพ่อแม่พันธุ์แมลงศัตรูธรรมชาติ จำนวน 169,004 ตัว การผลิตชีวอินทรีย์ในการควบคุมศัตรูพืชและปรับปรุงบำรุงดิน จำนวน 12,958 ตัวอย่าง ฝึกอบรมการผลิตพืชอินทรีย์ จำนวน 4,732 ราย แปลงต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์ จำนวน 2,517 ราย จัดตั้งและต่อยอดศูนย์ผลิตชีวอินทรีย์ 23 ศูนย์ และสนับสนุนปัจจัยการผลิตจัดทำแปลงทดลองเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม จำนวน 4,096 ราย 11,061 ไร่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมการข้าว ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ปี 2560-2564 (1 ล้านไร่) โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และขยายพื้นที่การผลิตข้าวให้ได้การรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ Organic Thailand เพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์และส่งเสริมการผลิตสินค้าข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และรักษาสภาพแวดล้อม ในช่วงที่ผ่านมา 2560-2562 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 5,818 กลุ่ม 130,082 ราย ในพื้นที่ 1.21 ล้านไร่ ซึ่งมีเกษตรกรผ่านเกณฑ์ประเมินจำนวน 4,873 กลุ่ม 103,492 ราย ในพื้นที่ 0.922 ล้านไร่ โดยเกษตรกรกลุ่มที่ผ่านการประเมินตามหลักเกณฑ์เตรียมความพร้อม (T1) จำนวน 2,534 กลุ่ม 54,906 ราย ในพื้นที่ 0.42 ล้านไร่ เกษตรกรกลุ่มที่ผ่านการประเมินระยะปรับเปลี่ยน (T2) จำนวน 1,500 กลุ่ม 30,856 ราย ในพื้นที่ 0.32 ล้านไร่ และกลุ่มที่ได้รับรองการผลิตข้าวอินทรีย์ (T3) จำนวน 839 กลุ่ม 17,730 ราย ในพื้นที่ 0.182 ล้านไร่ (ได้รับรองการผลิตข้าวอินทรีย์เมื่อปี 2561 จำนวน 31 กลุ่ม 926 ราย 10,120 ไร่ และปี 2562 จำนวน 808 กลุ่ม 16,804 ราย 0.172 ล้านไร่)

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน ได้ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านอินทรีย์ (Organic Village) จำนวน 19 แห่ง (ในปี 2563 อีก 4 แห่ง ได้แก่ (1) หมู่บ้านทุ่งหลวง อำเภอละแม จังหวัดชุมพร (2) หมู่บ้านหัวอ่าว อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (3) หมู่บ้านท่าปลวกสูง อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี และ (4) หมู่บ้านน้ำซับ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งส่งเสริม โดย สนับสนุนวัสดุ เช่น ถู ชูดตรวจสอ สารพิษ ตกค้างในผัก/ผลไม้ หมวก เอี่ยม ในการออกบูธ ออกแบบตราสัญลักษณ์ และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์ สนับสนุนค่าใช้จ่ายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อินทรีย์ในระดับสากล รวมถึง ฝึกอบรมด้านการตลาด การเพิ่มมูลค่าสินค้า และเชื่อมโยงและจัดหาสถานที่จำหน่าย

2) บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการ 5 โครงการ/กิจกรรม ประกอบด้วย การสนับสนุนแหล่งน้ำจำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักอ่างเก็บน้ำโนนเหมา ตำบลนางแดด อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ (2) ฝ่ายบ้านหนองเต่า พร้อมระบบส่งน้ำจัดหาน้ำสนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และ (3) ปรับปรุงระบบส่งน้ำฝ่ายแม่ตูป (ฝ่ายบ้านผาหม่น) ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และระบบเขตเกษตรอินทรีย์ จำนวน 1 ระบบ และเตรียมการสร้างแหล่งน้ำผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืดอินทรีย์ 2 แหล่ง

2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การขับเคลื่อนการพัฒนาการตลาดสินค้าและบริการ และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีการดำเนินการ ได้แก่

1) ผลักดันมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 19 โครงการ/กิจกรรม ซึ่งได้ดำเนินการตรวจรับรองมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ จำนวน 390 ฟาร์ม พร้อมติดตามและต่ออายุ จำนวน 208 ฟาร์ม และรับรองพื้นที่ปศุสัตว์อินทรีย์ 722.38 ไร่ ตรวจรับรองข้าวอินทรีย์โดยตรวจประเมินเบื้องต้น จำนวน 2,455 กลุ่ม 51,270 ราย 529,285.60 ไร่ ตรวจรับรองระบบการผลิตข้าว จำนวน 883 กลุ่ม 18,660 ราย อยู่ในระยะปรับเปลี่ยน 192,235.85 ไร่ และตรวจรับรองมาตรฐาน Organic Thailand จำนวน 31 กลุ่ม 926 ราย 10,120 ไร่ ตรวจสอบสารตกค้างและความอุดมสมบูรณ์ในดิน จำนวน 160 ราย และตรวจรับรองการผลิตพืชอินทรีย์ 8,065 แปลง และตรวจรับรองแหล่งผลิตพืชอินทรีย์ 3,440 ฟาร์ม ตรวจประเมินเพื่อให้คงไว้ซึ่งการรับรองระบบการผลิต มกษ. เกษตรอินทรีย์ (ISO/IEC 17065) จำนวน 106 ราย ทั้งนี้ การพัฒนามาตรฐานระบบการผลิต โดยใช้ระบบการรับรองแบบกลุ่ม จำนวน 16 กลุ่ม ยกระดับมาตรฐานแหล่งแปรรูป/โรงงานแปรรูป จำนวน 3 โรงงาน ตรวจรับรองสถานที่จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้มาตรฐาน 149 สาขา

2) ส่งเสริมและพัฒนาตลาดและบริการเกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 โครงการ/กิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาตลาดสีเขียวฝึกอบรมแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์ การจัดทำรหัสสถิติพิกัดศุลกากรสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ 5 สินค้า คือ ชา มะพร้าวอ่อน กะทิ มังคุด และทุเรียน การเชื่อมโยงตลาดและส่งเสริมพัฒนาต่อยอดสินค้า 2 ครั้ง นำผู้ประกอบการไทยเข้าร่วมแสดงสินค้าในงาน BIOFACH 2018 ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ BIOFACH 2019 ณ สิงคโปร์ และฮ่องกง และประชุมสัมมนาประเมินสถานการณ์เกษตรอินทรีย์ เชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน และพัฒนาระบบตลาดแฟร์เทรด

โดยแนวทางการขับเคลื่อนทางการตลาดเกษตรอินทรีย์ ในปี 2561-2562 เน้นเรื่องตลาดนำการผลิต และการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกร ผู้ผลิต และการตลาด โดยตลาดสินค้าอินทรีย์ที่สำคัญ คือ โรงพยาบาลมากกว่า 10,000 แห่ง หรือผู้ซื้อประมาณ 1 ล้านคนต่อวัน โรงเรียนและสถาบันการศึกษา ประมาณ 36,000 แห่ง โรงแรม ประมาณ 10,000 แห่ง ซึ่งการตลาดเกษตรอินทรีย์แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับตลาดบน เช่น ตลาดค้าปลีกสมัยใหม่ และตลาดการส่งออกต่างประเทศ เป็นต้น โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

2.1) ตลาดในประเทศ

- โครงการโรงพยาบาลอาหารปลอดภัย กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย บริษัทประชารัฐรักสามัคคีวิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานบริการสาธารณสุขมีการบริหารจัดการความปลอดภัยด้านอาหารให้มีประสิทธิภาพ โดยสนับสนุนให้โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นโรงพยาบาลอาหารปลอดภัย ส่งเสริมเกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ เปิดตลาดสีเขียวขายผักปลอดภัย ซึ่งในปี 2560-2562 ได้ดำเนินการแล้วในพื้นที่โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขรวม 896 แห่ง โรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งจำนวน 780 แห่ง โรงพยาบาลในสังกัดกรมต่าง ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข (กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต กรมควบคุมโรค และกรมอนามัย)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลทุกแห่ง รวมถึงโรงเรียนในพื้นที่ทุกแห่งที่เข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันปลอดภัย ปลอดภัยพิช ป้องกันโรคให้แก่นักเรียน และในปีงบประมาณ 2563 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศวาระแห่งชาติด้านสุขภาพของประเทศไทยให้ “ปี 2563 เป็นปีอาหารปลอดภัย” ซึ่งจะดำเนินการใน 5ร ได้แก่ โรงพยาบาล โรงแรม ร้านอาหาร โรงเรียน และเรือนจำ โดยบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัทประชารัฐรักสามัคคีระดับจังหวัด ได้ประสานงานกับโรงพยาบาลในการหาแหล่งพื้นที่ผลิตวัตถุดิบที่ปลอดภัยทั้งภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง การรวมกลุ่มเกษตรกร การรวบรวมวัตถุดิบ และบริการจัดการขนส่งไปยังโรงพยาบาล

- กระทรวงมหาดไทย โดยองค์การตลาด เป็นหน่วยงานกลางรับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์จากเกษตรกร และจ่ายเงินสดให้กับเกษตรกรภายใน 3-5 วันทำการ บริการจัดส่งสินค้าให้กับลูกค้าทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถช่วยแก้ไขปัญหาเกษตรกรขาดแคลนเงินทุนระยะสั้นจากการรอเงินจ่ายล่าช้าในกรณีจำหน่ายสินค้าให้กับหน่วยงานภาครัฐได้

- กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน ได้ดำเนินการโครงการเชื่อมโยงและส่งเสริมพัฒนาต่อยอดสินค้า โดยกรมการค้าภายใน ร่วมกันสำนักงานพาณิชย์จังหวัด กระทรวงเกษตรสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และภาคีเครือข่าย เช่น มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย โรงแรมริเวอร์ไซด์ สวนสามพราน บริษัท นครหลวงค้าข้าว จำกัด บริษัทประชารัฐรักสามัคคีบ้าน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์นำน จัดงาน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 จัดงานเกี่ยวข้าวสัมพันธ์ ร่วมกันสร้างเครือข่าย “ตนอินทรีย์พ่อ” ณ สหกรณ์การเกษตรอินทรีย์ทัฟไท อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ โดยมีเกษตรกรที่ออกบูธ จำนวน 17 คน/20 บูธ มูลค่าการจำหน่าย และยอดการสั่งซื้อ จำนวน 1.09 ล้านบาท ผู้เข้าชมงาน 200 คน สินค้าอินทรีย์/ธรรมชาติที่จำหน่าย เช่น ผักพื้นบ้าน ผลไม้ สินค้าเกษตรแปรรูป ได้แก่ เห็ดทอด น้ำสมุนไพร ไข่เค็ม ข้าวหอมมะลิ และมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่น จัดนิทรรศการ เสวนา จัดคู่มือธุรกิจ

ครั้งที่ 2 จัดงาน “เดินตามรอยพ่อ” มหกรรมสินค้าเกษตรอินทรีย์วิถีบ้าน จากภูผาสู่สากล ครั้งที่ 4 ณ ช่างเมื่อน่าน อ.เมืองน่าน จ.น่าน โดยมีเกษตรกรที่ออกบูธ จำนวน 100 คน/46 บูธ มูลค่าการจำหน่าย และยอดการสั่งซื้อ จำนวน 0.65 ล้านบาท ผู้เข้าชมงาน 1,500 คน สินค้าอินทรีย์/ธรรมชาติที่จำหน่าย เช่น พืชทอง ผักพื้นบ้าน ส้มสีทอง เมล่อน สินค้าเกษตรแปรรูป ได้แก่ แหนมเห็ด กาแฟและน้ำส้ม และมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่น จัดนิทรรศการ เสวนา จัดคู่มือธุรกิจ

2.2) ตลาดต่างประเทศ

- กระทรวงมหาดไทย โดยองค์การตลาด ดำเนินการหาตลาดต่างประเทศเพื่อรับซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์และจัดทำแบรนด์สินค้าเกษตรอินทรีย์ในนามขององค์การตลาด เพื่อสนับสนุนส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ (เกษตรอินทรีย์มาตรฐานต่างประเทศ เช่น EU IFOAM USDA เป็นต้น)

- กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ได้ดำเนินการเชื่อมโยงตลาดและส่งเสริมพัฒนาต่อยอดสินค้า 3 ครั้ง นำผู้ประกอบการไทยเข้าร่วมแสดงสินค้าในงาน BIOFACH 2018 ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ BIOFACH 2019 ณ สิงคโปร์ และฮ่องกง และ BIOFACH

2020 ณ เมืองเนิร์นแบร์ก (นูเรมเบิร์ก) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยในครั้งนี้ นำผู้ประกอบการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ เข้าร่วมงาน BIOFACH จำนวน 16 ราย จัดแสดงสินค้าภายใต้คูหา Thai Pavilion พื้นที่ 198 ตารางเมตร มูลค่าการเจรจาและยอดการสั่งซื้อ จำนวน 9.5 ล้านบาท มีสินค้าอินทรีย์/ธรรมชาติที่ได้รับความนิยม น้ำตาลทราย ข้าว ผักผลไม้สด/กระป๋อง (เมล็ดพืชทอด ขมิ้นชัน มะพร้าว ขนุนอ่อน) ขนุนอ่อน ในเครื่องแกงสำเร็จรูป ชา และแป้ง มันสาปะหลัง

3) การประชาสัมพันธ์

3.1) ประชาสัมพันธ์สำหรับผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วย 5 โครงการ/กิจกรรม โดยจัดงานประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์หม่อนไหมอินทรีย์ จัดนิทรรศการสาธิต พร้อมทั้งสร้างความตระหนักรู้เรื่องคุณภาพมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ หนังสือคู่มือการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) คู่มือการผลิตเกษตรอินทรีย์ วิดีทัศน์ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีพระราช การขับเคลื่อนงานเกษตรอินทรีย์ การจัดนิทรรศการ และงานมหกรรมเกษตรอินทรีย์ และสื่อออนไลน์ เพื่อเพิ่มช่องทางการส่งข้อมูลข่าวสาร และรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น Website Facebook Line และ Application ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

3.2) ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการตลาด โดยกระทรวงพาณิชย์ จัดทำโครงการเสริมสร้างภาพลักษณ์เพื่อส่งเสริมตลาดเกษตรอินทรีย์และพัฒนาธุรกิจเกษตรอินทรีย์สู่ความยั่งยืน การผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์สินค้าอินทรีย์ เพื่อกระตุ้นการบริโภคผ่านสื่อ ได้แก่

- Offline เช่น โบรชัวร์ Catalog สินค้าอินทรีย์ที่ส่งเสริม คัดเลือกกลุ่มผู้ประกอบการที่มีศักยภาพประชาสัมพันธ์สถานที่จำหน่าย

- Online เช่น ส่งเสริมการจำหน่ายผ่าน E-market place ได้แก่ Lazada Shopee โดยประชาสัมพันธ์และจัดทำคลิปประชาสัมพันธ์ผ่าน Social Media และ Influencer

2.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ ดำเนินการสร้างกลไกและเครือข่าย การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์สู่การปฏิบัติ ได้แก่

1) สนับสนุนเงินทุนเพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ โดยโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ระยะเวลาดำเนินการ ปี 2560-2564 สนับสนุนเงินอุดหนุนแก่เกษตรกร ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ปีที่ 1 เมื่อผ่านการประเมินจะได้รับการสนับสนุนเงิน 2,000 บาทต่อไร่ แต่ไม่เกิน 30,000 บาท/ไร่ ปีที่ 2 เมื่อผ่านการตรวจรับรองเป็น “ระยะปรับเปลี่ยน” จะได้รับการสนับสนุนเงิน 3,000 บาท/ไร่ แต่ไม่เกิน 45,000 บาท/ไร่ และ ปีที่ 3 เมื่อผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ โดยได้การรับรอง “มาตรฐาน Organic Thailand” จะได้รับการสนับสนุนเงิน 4,000 บาท/ไร่ แต่ไม่เกิน 60,000 บาท/ไร่ พร้อมทั้งสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ไม่เกิน 15 ไร่ต่อราย และตรวจรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์แบบกลุ่ม (มกษ. 9000 เล่ม 4 ปี 2553) ต่อเนื่อง 2 ปี ในปี 2 และ 3 นอกจากนี้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สนับสนุนสินเชื่อ 2 โครงการ คือ โครงการส่งเสริมและสนับสนุนสินเชื่อสีเขียว (Green Credit) เพื่อส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ หรืออาหารปลอดภัย (Food Safety) ที่ได้มาตรฐานรับรอง ระยะเวลาโครงการวันที่ 1 มกราคม 2561 ถึง 31 ธันวาคม 2564 เป้าหมายวงเงินสินเชื่อ 5,000 ล้านบาท เมื่อเกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะได้ลดอัตราดอกเบี้ยลงร้อยละ 1 สำหรับเกษตรกรรายบุคคล (MRR-1) และร้อยละ 0.5

สำหรับกลุ่มเกษตรกร (MLR-0.5) และโครงการสินเชื่อชุมชนปรับเปลี่ยนการผลิต เพื่อพัฒนาอาชีพของ ผู้มีรายได้น้อย (XYZ.61) วงเงินสินเชื่อรวม 45,000 ล้านบาท กลุ่มการผลิตละไม่เกิน 10 ล้านบาท ระยะเวลา โครงการ 1 มกราคม 2561 ถึง 31 ธันวาคม 2566 โดยผู้กู้รับภาระดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 0.01 ต่อปี และรัฐบาลชดเชยดอกเบี้ยให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ 3.5 ต่อปี เป็นระยะเวลา 3 ปีนับจากวันกู้

2) สร้างกลไกและเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติ โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติและคณะทำงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ระดับจังหวัด 77 จังหวัด ขับเคลื่อนโดยยึดการทำงานเชิงพื้นที่เป็นหลักใน 7 พื้นที่เป้าหมาย คือ โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม พื้นที่ ส.ป.ก. พื้นที่ คทช. พื้นที่ภาคเอกชน และพื้นที่อื่น ๆ ที่จังหวัดกำหนด นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย คัดเลือกจังหวัดนำร่อง 56 จังหวัด ใน 13 กลุ่มจังหวัด และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ระหว่าง 4 ฝ่าย คือ กลุ่มจังหวัด จังหวัด เกษตรกร และกลุ่มเกษตรกร เพื่อการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่และดำเนินการแบบบูรณาการระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร ให้ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งขยายพื้นที่ เกษตรอินทรีย์ของจังหวัด โดยกำหนดเป้าหมายรวมทั้งสิ้น 3,392,639.12 ไร่ สำหรับตลาดเกษตรอินทรีย์ ขับเคลื่อนโดยยึดหลักตลาดนำการผลิตที่มีการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกร พ่อค้า และผู้ประกอบการ ซึ่งมี แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การวางแผนการผลิต การควบคุมคุณภาพ การขนส่ง การทำสินเชื่อสำหรับ เกษตรอินทรีย์ และการรับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์

3. การประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ระยะครึ่งยุทธศาสตร์ฯ)

การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2564 มีหน่วยงานร่วมบูรณาการ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งในช่วงปี 2560-2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 185 โครงการ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับผิดชอบ จำนวน 85 โครงการ

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ประเมินผล การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2564 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ระยะครึ่งยุทธศาสตร์ฯ) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน และผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่สำคัญ ในช่วงปี 2560-2561 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วย 13 หน่วยงาน ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการข้าว สำนักงาน การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมหม่อนไหม สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและ อาหารแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกรมชลประทาน โดยจัดเก็บ ตัวอย่างทั้งสิ้น 1,698 ตัวอย่าง (เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ 300 ตัวอย่าง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 832 ตัวอย่าง ผู้บริโภค 400 ตัวอย่าง ผู้ประกอบการรายย่อย 160 ตัวอย่าง และผู้ประกอบการตลาดค้าปลีก สมัยใหม่ 6 ตัวอย่าง)

3.1 สรุปผลการประเมิน

ผลการประเมินภาพรวมของยุทธศาสตร์ พบว่า หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายระดับดีมาก โดยในปี 2561 มีความสำเร็จเฉลี่ยร้อยละ 91.98 ของเป้าหมาย มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวน 357,431.25 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 59.57 ของพื้นที่เป้าหมาย 600,000 ไร่ ในปี 2564) มีเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวน 15,974 ราย (คิดเป็นร้อยละ 53.25 ของเกษตรกรเป้าหมาย 30,000 ราย ในปี 2564) และกลุ่มเกษตรกร จำนวน 408 กลุ่ม เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากเกษตรเคมีและเกษตรปลอดภัยมาเป็นเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.04 (เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ทำเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 82.22) สินค้าเกษตรอินทรีย์มีส่วนตลาดส่งออกร้อยละ 0.85 และตลาดในประเทศร้อยละ 99.15 ซึ่งส่วนใหญ่จำหน่ายในตลาดระดับชุมชน ส่วนตลาดบนยังจำหน่ายได้ค่อนข้างน้อย

การยอมรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของผู้ประกอบการรายย่อย เกษตรกร และผู้บริโภค พบว่า มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศไทย (Organic Thailand) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ระดับสากล เช่น มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements: IFOAM) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น (Japanese Agricultural Standard Organic: JAS mark) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (National Organic Program: NOP) มีการยอมรับในระดับมาก และการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการมีส่วนร่วม (PGS) ของผู้ประกอบการรายย่อยและเกษตรกร มีการยอมรับในระดับมาก และผู้บริโภค มีการยอมรับในระดับปานกลาง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ในระยะครึ่งยุทธศาสตร์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ในเรื่องการเพิ่มพื้นที่ มีสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น มีเกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น มีการยอมรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ระดับมาก อย่างไรก็ตาม การจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังจำหน่ายในตลาดระดับชุมชน และการเพิ่มมูลค่าสินค้ายังมีน้อย ดังนั้น ควรเน้นการส่งเสริมในเรื่องดังกล่าว เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการเป็นศูนย์กลางของสินค้าและบริการด้านเกษตรอินทรีย์ระดับสากล โดยจำแนกผลการดำเนินงานและผลการประเมินตามยุทธศาสตร์ฯ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ หน่วยงานสามารถดำเนินการตามเป้าหมายอยู่ในระดับดีมาก (คิดเป็นร้อยละความสำเร็จเฉลี่ย 102 ของเป้าหมาย) ซึ่งได้มีการดำเนินงานสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยด้านการผลิตและการตลาดเกษตรอินทรีย์ แนวทางการพัฒนาศักยภาพตลาดเกษตรอินทรีย์ ถอดบทเรียนเกษตรกรและผู้ประกอบการ รวมถึงสร้างเครือข่ายเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร เชื่อมโยงผู้ประกอบการธุรกิจสินค้า ทั้งหมด 7 เรื่อง มีการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรในรูปแบบ Microsoft Office และ Application (Organic zoning และ Organic Database) ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการร้อยละ 93.44 เข้าไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูล ในส่วนของเกษตรกรรู้จัก Application เพียงร้อยละ 5.38 และเกษตรกรเข้าไปใช้ประโยชน์ Application เพียงร้อยละ 4.77 มีการส่งเสริมองค์ความรู้ให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกร รวมทั้งสิ้น 98,422 ราย จำนวนมากกว่า 5 หลักสูตร มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ PGS จำนวน 22 ศูนย์ โดยมีเกษตรกรร้อยละ 37.99 รู้จักศูนย์เรียนรู้ฯ และเกษตรกรร้อยละ 24.85 เคยใช้ประโยชน์ศูนย์เรียนรู้ฯ ส่วนเกษตรกรที่ไม่รู้จัก เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ มีจำนวนน้อย และ

เกษตรกรบางส่วนอยู่ห่างไกลศูนย์เรียนรู้ฯ ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไป ควรมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ PGS ให้มีปริมาณมากขึ้น โดยจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ PGS ณ ฟาร์มเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ มีความเชี่ยวชาญหรือเกษตรกรที่สามารถเป็นต้นแบบด้านการผลิต แปรรูป และตลาดเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ และควรประชาสัมพันธ์ และสอนการใช้ Application (Organic Zoning และ Organic Database) ให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคเพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงด้านการผลิต แปรรูป และตลาดต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการผลิตสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ หน่วยงานสามารถดำเนินการตามเป้าหมายอยู่ในระดับดีมาก (คิดเป็นร้อยละความสำเร็จเฉลี่ย 105.90 ของเป้าหมาย) ซึ่งมีการดำเนินการส่งเสริมเกษตรกรให้พัฒนาสู่มาตรฐานการรับรองเกษตรอินทรีย์ จำนวน 11,258 ราย เกษตรกรได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต 4,192 ราย และ 117 ฟาร์ม ตรวจสอบติดตามประเมินแปลงเบื้องต้น 10,288 แปลง ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในกลุ่มแปลงใหญ่ 32 แปลง จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่มีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ 70 ศูนย์ จัดทำแปลงต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์ 2,509 แปลง จัดตั้งศูนย์ผลิตชีวอินทรีย์ 23 ศูนย์ และมีการสนับสนุนแหล่งน้ำ 3 โครงการ หลังเข้าร่วมโครงการมีเกษตรกรร้อยละ 19.04 ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรจากเกษตรเคมีและเกษตรปลอดภัยเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรร้อยละ 49.73 มีผลตอบแทนจากการจำหน่ายผลผลิตในแปลงที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น 1,908 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ เกษตรกรร้อยละ 92.82 ทำการเกษตรอินทรีย์ต่อไป ส่วนที่เหลือทำเกษตรแบบปลอดภัยและยังคงใช้สารเคมีเนื่องจากพื้นที่การเกษตรของเกษตรกรไม่เหมาะสม และเกษตรกรไม่มีความพร้อมในการทำเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งในการปรับกิจกรรมมาเป็นเกษตรอินทรีย์นั้น ต้องใช้ระยะเวลาปรับเปลี่ยนอย่างน้อย 3-5 ปี

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการตลาดสินค้าและบริการ และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หน่วยงานสามารถดำเนินการตามเป้าหมายอยู่ในระดับดีมาก (คิดเป็นร้อยละความสำเร็จเฉลี่ย 97 ของเป้าหมาย) ซึ่งมีการดำเนินงานถ่ายทอดความรู้การตรวจประเมินฟาร์ม 29 ราย อบรมเพื่อสร้างมูลค่าสินค้าให้เกษตรกร 40 ราย ตรวจรับรองให้เกษตรกร 70,084 ราย ตรวจรับรองและต่ออายุ 172 ฟาร์ม ตรวจรับรองแปลงเกษตร 8,065 แปลง รับรองมาตรฐานแหล่งแปรรูป/โรงงานแปรรูป 3 โรงงาน เกษตรกรได้รับการตรวจวิเคราะห์สารตกค้างและความอุดมสมบูรณ์ของดิน 160 ราย พัฒนาลาดสีเขียว 28 แห่ง รับรองสถานที่จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน 149 สาขา ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ 6 เรื่อง และสร้างความตระหนักรู้เรื่องคุณภาพมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 36 ครั้ง มีเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 65.24 (ปี 2560 มีเกษตรกร 8,001 ราย ปี 2561 มีเกษตรกร 13,221 ราย) และมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 68.92 (ปี 2560 มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 82,791.69 ไร่ ปี 2561 มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 139,853.80 ไร่) ผู้บริโภคร้อยละ 49.13 เคยซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ ส่วนผู้บริโภคที่ไม่เคยซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงกว่าราคาสินค้าเกษตรทั่วไป ไม่ทราบแหล่งจำหน่ายและบางส่วนไม่มั่นใจในสินค้าว่าเป็นเกษตรอินทรีย์

จากโครงการขับเคลื่อนตลาดเกษตรอินทรีย์ พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย เพื่อจำหน่ายร้อยละ 86.08 เกษตรกรร้อยละ 63.23 จำหน่าย

ณ ฟาร์มเกษตรกร โดยจำหน่ายเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ของตนเองและจำหน่ายทางออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตลาดระดับชุมชน เกษตรกรยังจำหน่ายในตลาดค้าปลีกสมัยใหม่และตลาดส่งออกได้น้อย เนื่องจากมีการทำพันธสัญญาการจ่ายเงิน รวมถึงยังมีข้อตกลงที่ซับซ้อน อีกทั้งราคาที่เกษตรกรขายได้ไม่แตกต่างกับราคาในตลาดชุมชน ทำให้เกษตรกรขายในช่องทางอื่น การส่งเสริมตามมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์มีผู้ประกอบการรายย่อย เกษตรกร และผู้บริโภครู้จักมาตรฐาน Organic Thailand มากกว่าร้อยละ 57 และการให้การยอมรับมาตรฐานดังกล่าวในระดับมาก

การรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ (Organic Thailand) ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังดำเนินการได้ล่าช้า เนื่องจากการตรวจรับรองมาตรฐานมีกระบวนการหลายขั้นตอน เจ้าหน้าที่ตรวจรับรองไม่เพียงพอ ในการขอรับรองของเกษตรกรรายเดิมต้องขอรับรองตามขั้นตอนเหมือนเกษตรกรที่ยื่นใหม่ ดังนั้น ในการดำเนินงานระยะสั้นควรจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์จากหน่วยงานภายนอกเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และในระยะยาวควรเสริมสร้างองค์ความรู้ให้ผู้นำกลุ่ม หรือเกษตรกรต้นแบบด้านเกษตรกรอินทรีย์ ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจรับรองเบื้องต้น เพื่อรองรับพื้นที่เกษตรกรอินทรีย์เพิ่มขึ้นในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การขับเคลื่อนเกษตรกรอินทรีย์ หน่วยงานสามารถดำเนินการอยู่ในระดับต้องปรับปรุง (คิดเป็นร้อยละความสำเร็จเฉลี่ย 63.02 ของเป้าหมาย) การขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ กำหนดให้มีการทำงานโดยยึดพื้นที่ มีการจัดตั้งและจัดประชุมทั้งในระดับกระทรวงและระดับจังหวัดผ่านคณะกรรมการฯ/คณะอนุกรรมการฯ/คณะทำงานฯ เพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อน มีการบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกระทรวงมหาดไทย โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ของกลุ่มจังหวัด และระหว่างจังหวัดกับกลุ่มเกษตรกร ซึ่งได้ดำเนินการใน 13 กลุ่มจังหวัด 56 จังหวัด เพื่อเกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกรให้ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรกรอินทรีย์ พร้อมทั้งผลักดันการขับเคลื่อนเกษตรกรอินทรีย์ โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ซึ่งได้มีโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ดำเนินการสนับสนุนเงินอุดหนุนในปี 2560-2561 จำนวน 384.11 ล้านบาท ซึ่งการสนับสนุนเงินอุดหนุนในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากมีเกษตรกรผ่านการประเมินรับรองมาตรฐานตามหลักเกณฑ์ของโครงการฯ น้อยกว่าเป้าหมาย ในส่วนของการใช้รูปแบบไฮดรโมเดลในการขับเคลื่อนเกษตรกรอินทรีย์ยังไม่เป็นรูปธรรม เนื่องจากมีการขยายผลไปเพียง 3 จังหวัด (จังหวัดพัทลุง มหาสารคาม และศรีสะเกษ)

3.2 ข้อเสนอแนะ

1) **งบประมาณ** ควรจัดสรรงบประมาณในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นการสร้างต้นแบบด้านเกษตรกรอินทรีย์ให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนงบประมาณให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร และการทำแผนเสนอของงบประมาณควรสนับสนุนเกษตรกรให้มีความต่อเนื่อง อย่างน้อยรายละ 3 ปี ในการจัดสรรงบประมาณเป็นรายปี ควรครอบคลุมทั้งการผลิต การแปรรูป และการตลาด

2) การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน องค์ประกอบคณะอนุกรรมการฯ/คณะทำงานฯ ด้านเกษตรอินทรีย์ ควรเพิ่มภาคประชาสังคม และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในองค์ประกอบดังกล่าว เพื่อร่วมกันในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ในระดับพื้นที่ควรมีการกำหนดแผนงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น การคัดเลือกเกษตรกรเป้าหมายเป็นพื้นที่เดียวกัน และควรนำวิธีการบูรณาการในจังหวัดที่มีการนำร่อง เช่น ยโสธร ศรีสะเกษ พัทลุง และมหาสารคาม มาประยุกต์ใช้กับพื้นที่

3) **ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์** ควรจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกร และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ให้มีความสมบูรณ์ ลดการซ้ำซ้อนกันของพื้นที่ เช่น ทุกหน่วยงานควรมีพิกัด GPS เพื่อตรวจสอบความซ้ำซ้อนของพื้นที่ มีการประชาสัมพันธ์และสอนการใช้ Application (Organic Zoning และ Organic Database) ให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค เพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงด้านการผลิต แปรรูป และตลาด

4) **เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ** เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร ตั้งแต่กระบวนการวางแผนการผลิต การผลิต การดูแล การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา ตลอดจนเรื่องของการแปรรูปสินค้า ภายใต้ความถูกต้องตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงติดตามและให้คำแนะนำเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เช่น การวางแผนการผลิต การทำแนวกันชน ปัจจัยการผลิตอินทรีย์ เป็นต้น และควรมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น โดยอาจจะตั้ง ณ ฟาร์มเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ มีความเชี่ยวชาญ หรือเกษตรกรที่สามารถเป็นต้นแบบด้านการผลิต แปรรูป และตลาด เกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งส่งเสริมการขยายตลาดรองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการบริโภคอาหาร/สินค้าอินทรีย์ ในโรงเรียน โรงพยาบาล และสถานที่ราชการ และมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการตลาด เช่น กระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นต้น โดยการจัดหาพื้นที่จัดจำหน่าย หรือประสานผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิต เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกร

5) **การรับรองมาตรฐาน** ในระยะสั้นควรจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญ ในการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และระยะยาวควรเสริมสร้างองค์ความรู้ให้ผู้นำกลุ่ม/เกษตรกรที่มีความสามารถด้านเกษตรอินทรีย์ ให้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจรับรองมาตรฐานเบื้องต้น และในการรับรองมาตรฐานควรมีอายุมากกว่า 1 ปี หรือใช้กระบวนการต่ออายุในการรับรอง มากกว่าการเริ่มต้นขอใบรับรองใหม่

6) **ด้านตลาดและราคาสินค้าเกษตร** เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ควรประสานงานกับภาคเอกชน ภาคประชาสังคมด้านเกษตรอินทรีย์ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย จัดจุดรวบรวมซื้อขายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐควรเป็นสื่อกลางหรือที่ปรึกษาในการทำพันธสัญญาระหว่างภาครัฐและเอกชน พร้อมทั้งสร้างความตระหนักรู้เรื่องสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้บริโภค นำสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปจำหน่ายในตลาดสินค้าปกติมากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่าย พร้อมทั้งผลักดันให้กลไกตลาดสร้างความแตกต่างระหว่างสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าปกติ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ